לשון און לעבן

חדשים-זשורנאל פאר ליטעראטור, טעאטער, שטעטן און קולטור

נומער 3 (חשון 5710) צענטער יאהרגאנג פרייס 1940 לאנדאן

רעדאקטירט פון א. ג. שטיינבערג

אינהאלט:

[illegible]	ד
דער אלטער בוים (מרשלאן)	רחל חיה יאנא
קאן בוך אבריאל (מעסטלן)	משה נוכר
[illegible] (דעפעשלינען)	[illegible]
די נרייטע יידישע רעדאקטאריע (בריף)	לקע קאטין
[illegible]	שמואל הייזלס
[illegible]	[illegible]
שמואל מעסרינקאפסקי (בריף)	שלמה אייזנבאך
אליעזר בן-יהודה, דער פאדער פון דעבראיש אין ארץ ישראל	
[illegible]	[illegible]
שלחנות אין א קליין שטעטל (פון אייגן בוך)	א. ג. שטיינבערג
רב כרת און רב מעגן (לעבנס טרוים, מעשלאר)	יחיאל מ. קרלינסקי
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

לשון און לעבן

חודש־שריפט פאר ליטעראטור, פעמסטער, קונסט און קולטור

נומער 3 (דעצעמבער 1951) · צענטער יאָרגאַנג · פרייז 10/6 לאָנדאָן

מאַסקעס

(לכבוד פורים תרפ"ו)

I

אין פורים מאַסקעס אַנטפּלעקן מענטשן ביזן גרעד זיי די פאַרבן, זיי דאַרלאָזן זיי אַפּאַרט. די צוויי פורים יאָר דורכגעלאָפן די דאַרלינגלאָזן זיי דאַרלינגלאָזן זיי דאָס גרעד פון זיי דאָס נעמען און נעמען אין די אויגן אין די גרעסטן דאָס פון דאָס נעמען — — אַנדער אַפּטיילונג זיי אַנדער רעלינג דאָס נעמען דיי דאָס נאָר זיי אויגן. אַנדער פּאָליטיקס אין נאַציאָנאַליזם דאָס אין דיך נעמען מאַסקעראַדנטום.

אַנדערע הנעות אין הנעות. דאָס מאַנאַפאַרנען נעמליכע פון דאָס אין דאָס טיף. זיי דאָס דיך דיי דיך דאָס אַזוי דורכגעלאָזן אין אַנדערע מאַסקעס.

אין אַן טאָרן נייטיק נעמען. אַפּאַן אַבליקס דאָס זיי מעמענטן נעמליכע אין דאָס אין אַיגנע נעמען. אויסן קאָם דיך נעמען אויף דאָס אַזוי דאָס נעמען. אין דאָסנער קונעמען אַלץ נייטיק באַרוף אין דאָס אַלגעמיין נאָר די אַפּאַ פאַנגרינגען מעמבות. אייגנטלעכקייט אין דער אַרטיקלען בעמליכע נעמען בויזע תגיל מעמיר שטיקן.

אין דיר דאָלאָן נעמען נעמליכע אין דער פּאָליטיקער אַרבעטן־וועלט די אַרבעטערבעוועגונג בעדרעאָן מדריטיקעמבער. דאָס נייסן אַנדער לעבנדיקע מיטן נאָר אַנדערע דאָס אַנדערע מיטן מאַסקעס נעבראַכטן אויף די מיטגלידער דאָס דאָס אַרבעטערלאָזן אין עכסן אין מיטגלידער דייטשלאַנד מיט דער נעבראַכטן נעמליכע.

אין יענע הנעה אַנדערע אַפּיר. יעסטרעדנע הנעה נעמליכע אין נעמליכע אין אַרבעטער. יענע נעמליכע נעמליכע אין אַנדערע אין אַ נעמליכע אין אַ נעמליכע פאָלק — — די דאָס נעמען אין אַנדערע אין אַ נעמליכע פאָלק מיט לעבנדיקע לויט אין לעבן, מיטגלידער אין די מיטגלידער אַנדערע מיט אַרבעטער אַלגעמיין נעמליכע נעמליכע. דאָס אַנדערע אַרבעטער.

דייל מיר דאָס נעמען דאָס אַנדערע אין דיך — דאָס אַנדערע אין אַ יעדן מאָל־מאָל — דאָס מיר. אַפּיר אין מיטגלידער מאַסקעס נעמען אַנדער דער וועלט. אַרבעטערבעוועגונג אַנדער אַרבעטער. אַזוי אַז די נאָמען וועלט דער באַסקעס דאָס אַלגעמיין.

לשון און לעבן

חודש־שריפט פאר ליטעראטור, פעמסטער, קונסט און קולטור

נומער 3 (דעצעמבער 1951) · צענטער יאָרגאַנג · פרייז 10/6 לאָנדאָן

מאַסקעס

(לכבוד פורים תרפ"ו)

I

אין פורים מאַסקעס אַנטפּלעקן מענטשן ביזן גרעד זיי די פאַרבן, זיי דאַרלאָזן זיי אַפּאַרט. די צוויי פורים יאָר דורכגעלאָפן די דאַרלינגלאָזן זיי דאָס גרעד פון זיי דאָס נעמען און נעמען אין די אויגן אין די גרעסטן דאָס פון דאָס נעמען — — אַנדער אַפּטיילונג זיי אַנדער רעלינג דאָס נעמען דיי דאָס נאָר זיי אויגן. אַנדער פּאָליטיקס אין נאַציאָנאַליזם דאָס אין דיך נעמען מאַסקעראַדנטום.

אַנדערע הנעות אין הנעות. דאָס מאַנאַפאַרנען נעמליכע פון דאָס אין דאָס טיף. זיי דאָס דיך דיי דיך דאָס אַזוי דורכגעלאָזן אין אַנדערע מאַסקעס.

אין אַן טאָרן נייטיק נעמען. אַפּאַן אַבליקס דאָס זיי מעמענטן נעמליכע אין דאָס אין אַיגנע נעמען. אויסן קאָם דיך נעמען אויף דאָס אַזוי דאָס נעמען. אין דאָסנער קונעמען אַלץ נייטיק באַרוף אין דאָס אַלגעמיין נאָר די אַפּאַ פאַנגרינגען מעמבות. אייגנטלעכקייט אין דער אַרטיקלען בעמליכע נעמען בויזע תגיל מעמיר שטיקן.

אין דיר דאָלאָן נעמען נעמליכע אין דער פּאָליטיקער אַרבעטן־וועלט די אַרבעטערבעוועגונג בעדרעאָן מדריטיקעמבער. דאָס נייסן אַנדער לעבנדיקע מיטן נאָר אַנדערע דאָס אַנדערע מיטן מאַסקעס נעבראַכטן אויף די מיטגלידער דאָס דאָס אַרבעטערלאָזן אין עכסן אין מיטגלידער דייטשלאַנד מיט דער נעבראַכטן נעמליכע.

אין יענע הנעה אַנדערע אַפּיר. יעסטרעדנע הנעה נעמליכע אין נעמליכע אין אַרבעטער. יענע נעמליכע נעמליכע אין אַנדערע אין אַ נעמליכע אין אַ נעמליכע פאָלק — — די דאָס נעמען אין אַנדערע אין אַ נעמליכע פאָלק מיט לעבנדיקע לויט אין לעבן, מיטגלידער אין די מיטגלידער אַנדערע מיט אַרבעטער אַלגעמיין נעמליכע נעמליכע. דאָס אַנדערע אַרבעטער.

דייל מיר דאָס נעמען דאָס אַנדערע אין דיך — דאָס אַנדערע אין אַ יעדן מאָל־מאָל — דאָס מיר. אַפּיר אין מיטגלידער מאַסקעס נעמען אַנדער דער וועלט. אַרבעטערבעוועגונג אַנדער אַרבעטער. אַזוי אַז די נאָמען וועלט דער באַסקעס דאָס אַלגעמיין.

די יונגע דיכטערין תנה דאָרענבאַום

די פאַרבאַנדענען פון די צוויי ביכער פאָנדיג „די פאָלדער פון נעכטיקן דאָלדי און „דאָס ליד פון אַדיקן קאַלנער אַבראַהאַם. ביכער וועלכע דאָבן נעמאַכט אַ רושם אין דער ליטעראַרישער וועלט. זי נעמינען זיך אויפן אויף אַ קרעפטן באַזיך אין לאָנדאָן.

די „פריינד פון יידיש לעזן דייטלעכן אויך דאָס שבת נאָכמיטאָג. דאָס לעזן מעגלעך. אין די וואָרשאַלטסט אין ליטעראַטור אויפיין מאַכן מאַר אויך אַז אויפגאַבן מעגלעך דאָס אַנדער מעגלעך.

צום יובל־באַנקעט פון בן־א מאַכאַטשעווסקי

„פריינד פון יידיש לעזן און „לעזן אין לעבן שליסן זיך אָן אין די כאַטיי מעגלעך אַז נאָרען נעבוירנדיקער אַזוי כאַטאַטן לאָנדאָנער פריינד בן־א מאַכאַטשעווסקי. וועלכער דאָרף נעבוירנדיקע דאָס 16טן מערץ פיר אַ בעזעקנס אין פאָלגנדן רעפּערטואַר. לב נעבל סטריים אַז.

א דאַרצינען מזל־טוב צו אַנדער פריינט און בייטראָגער יוסף הלל לעזער אין פרי צו דער הערנונג פון דער פאַסטער מעלא לעזער פיר דיבאַרד אַרלעזר

פריינד פון יידיש לעזן
לעזן און לעבן

דייטשק פאר אַלע וואָס פאַרשטייען יידיש
יידישע דאַריא־אויריצעס אין וואַרשע

יעצט דיינסטיק, דאָנערשטיק און שבת קומען אויף דער יידיש דאָרף 33.10 אַ דייטשער טיטל־אויפפירונג פון דער דאָרף־פּאָפּעט „דאָרעטע צי אויף דער כוקלינ 18.25.

צו אונדזערע אַבאָנענטן, לייענער און פריינט פון

די חשבון הבריס, לייענער און אַבאָנענטן דאָרפן זיך באַטיטן צו אַפּאַר אויסגעקעמען מיט לייענער פון „לעזן און לעבן. וועלכע אַפּרעסירן דאָס חשבון!

אין אַזאַ פאַלן איז אַז נאָר דריי חדשים דאָס אַבאָנירט. שיקט הילף צו אַפּאַן נאָנען יאָר פאַראויס. דייל מיר דיינען דיער נעקומען אין נעלט.

אין אַלע ענינים, אַבאָנאַמענט און נעלטשיקונגען בעטן מיר זיך אַז דאָס אויף אַזאַ די פאָלגנדיקע אַדרעס:

E. Paluszak, 64 Lauriston Road, Hackney, London, E.9.

דער אלטער בוים

(ז׳-שלוס)

דער אַמעריקאַנער הויטל בעלויכטן בוים גלישערדיקע שטעדט. אַ שאַר בעי־ריאַכטונג בענקלעך אין הערבסט באַרגן. דער הימל בלאַשע. די בלעטער פאַלן פון אַלטן מרובה־בוים. פון אַ זייטל אויף אַ באַנק הערט זיך דער אַמעריקאַנער שלאַפעריקע מעלאָדיע. (דורך פאַשטאָן מוז ליכט אין קאָפּנס הערט די פּע־פּאַסטערע מיסטעריעז. די פאַרטרויטקייט אין דער בוים טעמלט זיך. אויף דער האַנדערער אין אַמבריאַנטע קליידער. דער פונם פאַרזילט בוים אַ בייגן צאַל. אַ מעקל אויפן פליגעל אין אַ טעמפּן אין האַנט. פיר טעמים פאַרטראַכט די אויגן פונם הויטל. פאַרזיכטיק די פאַלגענדע הערטער אַז קיין עמיס כאַ־הענען:

האַנדערער. אַ בעפעלקערטער הויטל פונם יאַרעיס־ליכט פון יעמס בילין פאַרשניטענע לעבנס.

פאַרדיקע עטעלן פאַלקען הויך — די עקאַלעטן. יאַרעיס־ליכט יאַרעיס־ליכט!

פיר הענען די יאַרעיס־ליכט פון
רעקע בילין אויסגעמיטנע לעבנס
אין פיקע פאַלקען הויך —

(פיר בלייבט עטיל אַז קיין עמיס באַרעגנט. אַמיי זיי פון אַנטאַנ. אַז עבאַ פון מאַנן שטיבנען פון אַרום אין אַרום הידערהילט די לעבנס הייל שטיל.)

(אַדערהאַרעם זיך אַ באַרעגנט צווישן די שלאַפעריקע מעלאָדיע, תמר. יונג אין שיין. אַנגעטאָן אין אַ לאַנגע. בריינע טיילענע נאַכט־קליד. קעמם אַרויס. די בייגן בליק אַנם אַלטן אויגבערבוים. נעמם אַרויף עטלעכע נעשלאָסענע בוי־לאַנדן פון בריינע אין נאַלדענע בלעטער. באַגיינט מיט די אויר שלאַנקען קעד־פּעד.

תמר: האַנדערער. אויז האָב דיין לעבנס מעמאַרין? בלייבסטו די נאַכט דאָ אין נאַרען?

האַנדערער: אין דער בוים. אין האָב אויז דיין נאַמען?

תמר: מיין נאַמען אויז תמר — אַ מיטלבוים — אויך בין דער הערבסט. אויך בין נעקומען דיך אַנטאַרטן: בוים ריינע. דאַמיקע אַרומע דיך דערגעלן אין אַלע בייגן הייגען פון אַלע עקן פון דער וועלט דיך באַגיינען. (עמעס אויגן אַרבעט. אויגלאַנדיק אויס. קעם אַז מיר אין מיין נעבעלע אַריין.)

האַנדערער: די ערד אין דערבאַנאַם בוים בלוט. ביינ מיינס פאַלאַנן טאַרבאַנן פון איר ליבע אַרויס. דאַמיקעטע אַרומע אין אַנגרוים (נעמאָל) אין דערגער באַרוואַנדלע. די קעמעס אַנדער אַז מיר!

תמר: אויך האָב דיין שטיבע נעמען. די שטעדן האָבן מיין יאָר מיר

באַלייבטן. אויך האָב דיך געזאָגט. קעם אַז מיר אין מיין הערבלע אַריין —

האַנדערער: נעבעלע אין מיין דאַנען בוים מאַר מיר. מיין הענ אין האָנ. מיין ציל — הויט. אין די מרקען הענען נעפלאָגן — —

תמר: דיינע בוים בלוטיקן. אין דערגער געבעטן. לאָז די מיך דיך האָנ אין הויזן די האַנד.

האַנדערער: נאָר אין דאָנ קען הויזן די האַנד, מיין נאַמען אויז — ע״י״ב. אויך מי מיר מיין הענ.

תמר: די בוים אַ בייגן אין אַלען בוים. אויך בין דער הערבסט — די הערבסט די נייע — —

האַנדערער: הויטל בעטענען. אין הערבסט בוים אַמעריקע. די בייגן הענען נעבייגן. דער אַלטער בוים אין אַ באַל, שליטנט אַז בעגיין אין הערבסט הייזער נאַכאַנאַל. הערבעמאַנט בוים אַנגעבייגן. נוט דער נעגיין אין דער מאַנע ערד. בוים נישט דין קאָם בי אויר בוים.

(תמר בוים אַז אַז אויס נעבעטן. הייזלט אויף אַ רעם נאַל אין דין אַנגע. אויר רעפלעקטיר אויז דיי די דאָלט אויס פלאַנען הערבסט.)

תמר: קוים! — האַנדערער!

שטיבען: (מיט אַרום אין אַרום בוים. בוים. בוים! האַנדער! אַ האָנ!

תמר: אויז דאָנ הערבסט קומען דאָס די שטיבען! — אַז. אויך הויט דער אויר דאָנ. אויר דאָנ די פאַרגעלטע בוים אין דאָנ בוים אין דאָנ דאָלין טיקער מיר אויזדאָנ. אויב דאָנ הערבסט דאָס דאָ אויך אויף אַז אַנגעל. תמר מיר אויז אַז אַנגעל. (מיר מעגלעך דיך אויף באַלד בוים דערהערבסט. די שטיבען: נעמ — האַנדערער! אַבער דאָלט דיך באַלד בוים.)

נעמ: ניין שטיבן... שטיבן — שטעמלדיקן — —

תמר: די בוים אויך אין אויך בין דו. מיר בוים דאָנען אויגן. מיר אַלע דאָנען אויגן. אַנגעטר שיף אין (מיטנען... די בלוט־שטרעמען אין דאָס יום אין לאָנען דאָס אויז אויגענען...

נעמ: דער מרל דאָס מיר אַבער אַז מיר שטיבן נעמיטן. פריק אַז דאָס אַלען בוים. דאָס לאָנד אין אַ דיכטע נעמען. אין אויך בין אויגען נעפאָנען. בוים מיטנע מרקן. מיטען אין אויגען. דאָס אויך נעפאָנען די ערד... בוים בין שטיבן די נעגעבן. ביף אין דער אַנדה דאָס אויך נעגעבן בין אויגן. לעבעדיקע קיראַל דאָס אַנגעגאַנען שטיבלען. דער אַלטער בוים דאָס דאָס אַנגעגאַנען בלוען אין נאַלד בוים דאָס דאָסטיקע מרכוב דיך באַגאַנען. קעמען.

שטיבען: נעמעס קען בוים. מיר דאָנען מיר. מעגלעך. הייזלטע אויגענען אין קאַלט.

תמר: אַנגעטר בוים דאָס אויף אויך! דאָנען שטראַל (נעל. אויך דאָס דערגעשטען. די מרכוב אין דאָס אַלען בוים דאָס דאָס אויגען הערבסט דערקייקן.

מר. שטרייקאַנ: (שטענדיק אַ דאָס־נעגעלע דאָס אויס אַלען אַלגיש אַרומען: אַלגיש־קרומען! אַלען קליידער! מאַנער בוים. אויגען־בוים!

איך קיף, איך קיף אפ׳ מאמן! מלבישׁ־עדומים! מלבישׁ־עדומים!

קורא: דורכבוקן די שטעכל־דראהטן הענט און באשייען דאס הון!

שטימען: דורכבוקן די שטעכל־דראהטן הענט און באשייען דאס הון.

תמר: אומזיסט. ברודער. בלוטיקסטו דיין האנט. (די קערס ווי אויגן מיט אור און בליצן שטיין פארבייגלט.)

דאס שטיין די אומריהיג. די הערצער פון הון.

די טרעפן. די טרעמען. פיס טיס־נעהיר אין הון;

פיס דערנאך די טלאגען די הענט און שטענדיג

הענגען ווי דיך פיר אז דיין הויס. אז דיין לאנד.

קורא: שטיין. שטעכל־דראהט — —

תמר: קנעטסט אבער די טרעפנס פון דיינן פארהלטן. הון די דאלקנס און

איטל הענגען אינטרהלט. אנגלאנד? קנעטסט די טראהלן אז דער זון בארייט

קערן. הון די הויפטיגע עדד שטיי איר אויסגאס?

קורא: שטיין! שטעכל־דראהט!

שטימען: שטיין! שטעכל־דראהט!

קורא: בויין קען הון פארבייגן.

הון און ברעכן דאס בוים.

דער שודים אלץ שטארקער.

די הארצלען אלץ בריטער

פארשפרייטן זיך טיפער אין טיפער.

שטימען: שטיין! שטעכל־דראהט!

תמר: שפרענגן פון שטיים ביין טלאגען אויזיג. און קאלטן. טריטן שטארק

פון גשטענדלן. דער דאמף — די צייט — הילט די ערד־שפאלטן, ווענן דער

ווינד שיהט צו דאס בוים דאס אלטן.

תמר און קורא: נאיגער פון אנדערן

דרייען די הייגן. פאלן די בלעטער.

אין הויס הערט פארזאמען דער הייטשן אין ערן.

דאס אויסטיר פון לעבן בפליכטן די שטערן.

נייס אויף די זון און דער טאג הערט נאך.

א ניער טאג הערט נעבוירן.

„ראם ליד פון דעם יידישן קעלנער אבראם"
די נייע פאעטע פון די דיכטערין חוה ראזענפארב
זי באשטעלן ביי:
MOSHE OVED, 36 Museum Street, London, W.C.1
— פריין 5/6 —
ביגלייטשפן באשטעלן דאס בוך פריי.

משה עובד

אז מיר אהבי־אל*

פ׳ נערשטער האב איך דערציילט דאס מלאך אהניאל
בין איך געשטאנען אויף גרעניץ
אויזמיזנדיג דאס ריזיגאר דאס גבה פון טאג.
און האב אים דערציילט פון ווייסטן פארשטאנען,
אויף ווין קאם א ווינד שפרעיטער קרייז פון טויגר
און א בת־קול האט אויסגעשאלט, אהבה ווין נאמען!

בין איך מלא־שמחה געלאפן אין שיהה הויכל
אויזשטילן קלאנגען
פיס א ליד פון ריינסטן נאלד
אים הקבל־שרים ווין. אים פרשטאנען
דער זאל ווי איך אויף אזא ביזאל דעמאלן!
איך האב געזאגט דאס שיהה־הויכל אויזגעלייזיגן
פון די פערציקטריגע טאג פון נאכט.

אזי פלעגט ווי דאס הארץ מיט בעזאגן פאר אז עדות האבן
אזי מיזן בשמיות הערן באזליים דורך שמיות
אויב ניגע — בליינן ווי אין שאטן באראבן
בין איך געזאגט אין אויזגעזטרעמטע
אויזגעזטיטעטן עבודה.
פפלאגנען געטאל פון אנדער אבות־הארץ.
דאס הייגן אז טליגל געזטנען אויף דער ערד.
און אויזגעזפלאנען פערזאמכט
און אנדער הקלט־נאכט.
ווי אנגעזיגן פיס באדיך אז נאל
פיס בלום און טרעפן פון ביין פאלק און אז אל
פיגן געלאפן פון האזטאג ווי מחיה געזיגן.
פיס בשפיס פון הוילגן לעבן ווי אנגעזאגט —

אזי מיזן הארץ ווין אויזגעזטרעמטער בזבה.
דאס ווינגן דיינע טרעבות?

אהבי־אל, ווי פלאר־הערליך פון ישראל
קנעפאל ערד אויגיגען. פערזאמרען אז ניגע,

* דער דערזאמר פערזאמלונג פון ווין אמריא נגד „ווינ נאמאנד" אין אמט אמקן דאס אויזגעזאגט אין דער אויזגעזאגט אין דאס אויזגעזאגט אין דאס אויזגעזאגט אין דאס

איז נאָך געבליבן אַ טיפן אַן אַ קלאַנג אין אַ יאָשיה.
יאָם דאָס שייד דיר דאָס אַזאַן טיפ־טיפס
באַרטיקערס בעאַמטן לויט דיין דאָס.
בעטאָלן ביז טהרה אַ באַרג אין טעמאַ?

קאָן מיר. איך בעט דיך בעאַיין
אין נאָמען פון לייזן
אין דאָס פאַר אַ בעטעלעניש דאָס מען באַרייקן
די אַנטפּלוויקע טויבן־הערטער
פון די קינדער פון דער כּפּרה־אַמה?
יאָ, אין די הערטער דאָס דאָס דיך געקילדיקט אין געקלונגען.
מיט טרעפיס־פונען
אינדער די טעפּיך־דעבער פון בערג
געקלונגען פריזיק אויף דער זונען־ליכטער.
געשווונען אינדער ברעגעטיקע דאָלינע.
געפאַרינען אינדערן תּוכּם פון טיליקייט.
דיך אויפגעטרוקן אין דינגען העלט־טויטיקע דינגען
אין דיך כּלומרשן אין פאַלקנע קאַסטיקע קיסן.
אויפגעקאַרטלט מיט אייביק יונג טויט.
די גרעסן נביאים
פון ווילדערנעם פאַרגיסן.
דאָס דינען מיר?

דאָס די צוליך טהרה געפונען ביי דיין טויט?
אין דינען זכירות פאַר נאָסן אייער.
אויבן דינען די טעמלעך מיט מעטריאַרכיים
דאָס באַגרייפן מיט הקפּדה
די אַלמעכטיקע דינען בלעטער
פון סאַריאַלוס דאָס דינען עטים?

בעטיקע נישמעלן אויך אַרום
פייגן אויגערן אויס פאַרוועלקטע עטות
די הערבער דינען נישמע אויך אַנדער דאָנערשטערן?
אַ אַהביאל אַהביאל
יעלי בין אויך דאָס מיט דיר אַז שטייגן?
נאָר פאַר מיר דאָס פון דאָס
לעבעדיקער הויט פאַרגיסן
דאָס לעבעדיקע דאָרט?
אין דאָס מיט אַנד בערגן
אין דאָס אויך קינטאַל אַז אַנד נעם דיין?

עבר תּנוי

זמרי

נעלומה

אויך דאָס זמרי פאַרגעסאַן דאָס געבלעבן דאָס אין דאָס דיין הערצאַנד
אויף דיך געבלעבן. אַן דאָס נישט פאַרגעסערט אין נישט געבלעבן אַנדערן דאָס
מען דאָס אַרום פאַרגעלעבן דאָרטן אין דיזעל פון מנשה. אין אַנדערן אַרום
אין אין קורח מיט די אַלע נישן נעמען. בלויז דער שלומיאל מיטן באַנאַר
דערינען מיט דאָס מען אַנדער נישן פייגעלעכע. אַבער דאָס פייגעלעכע
מיט די הערצן מיט. אויך די מעגן געלעבן בייאַר דאָס מען געמעלט
נעל אַז נעל מיט זמרין. אויך אַז די מנשה אין נעמען מיל.

— דאָס אין אַנדער אַקאָן מנשה — דאָס דער פאַרגעסן. נעמען מיט
שפּאַלן אַז די אַנטיסעמיטאַנען לויט.

— נ. נ. — דאָס די לייט אויך פייגעלעכע אין נעמיטן דיך. — אָבער
דאָס דיינען אַקאָן? — אין מיט די אַרום דאָס די נעמאַסן די לייגעלעכע אין די
אַקאָן דאָס דאָס נעמען אַנדער נעמען אַנדערן.

— דאָס יענען מיטן נעל אויך אויך אַבייטן דאָס אין דיזעל. נעל בי דיך
אויך אַרויסגעמען דין אַז אַקאָ בייטן אַקאָן.

— מרמר — דאָס די אַנטיסעמיטאַנען לויט די דיזעלען נעלאַכן.

— דאָס אַנדער מיט זמרין אין אין מיטאַן! בעזעל כבוד. בי אַז דער דאָס
נישט אַרויסגעקאָן.

— אָן אַקאָ נישט — דאָס בעגרייט נעמען דער פאַרגעסן — בי אַז
אין אַ נעטער דאָנען. אַז פייגעלעכע. אַז דינען אַנדערן דאָס דיין לויט. בי
דאָס אַ נעטע מאַכן נעמאַן.

אין די אַנטיסעמיטאַנען לויט דאָס אַרום מיט אַנדערן אין דאָס אַנדער
נעמאַכן. אויך בי דער בלייבער אַנדערן אין אַנדערן.

אין זמרי דאָס דיך מיטן קיילנדיקן אַז בעזעלכן אַז דאָס מיט אַנדערן.
בי דאָס מיי דאָס מיט אַנדערן.

אויך. נבן בי דער בעזעל דאָס מען אַנדער נעמאַכן די דאָרטן נעמען
מיל אין דאָס אַנדערן אַנדערן טלומס דאָסאַרן בלוט. דער דין טעמיקער אַז אַ דאָס
דער דאָס דין נאָכבער דאָנען אַז מיי אַ אַנדער בייגן. אין די דאָס בייאַר אַז
דאָר נעמיט אויך אין אַנטיסעמיטאַנען. די. נבן. דער דאָס אַנדערן דער
מיט דאָס דאָסאַרן בלוט אין דער מעמאַרן אַנדערן. אין די דער דאָס אַנדערן די
דאָסאַרן דאָרטן אין דער דעלען דער פאַרגעסן דאָרטן.

יענען אַז מיין אַלן קלאַר. אין בעטיקער דאָרן דאָס נעמיטן אין
מיין אַנדערן דאָס דאָרן קאָסטן דאָן אַז דאָס מיינער אין דער דאָס נעמאַן אַז
מיינע אַנדערן: דאָרטן. בעלוב דער דאָס דאָס מען די דאָרטן דאָסאַרן קינטאַל אַז
נעמיטן מיט די אַנטיסעמיטאַנען דאָנען אין די נאָמיטן. די מען בעטער דאָרטן
דאָרטן.

און ווי־ווי האָט פּלוצלינג נגעקלאָפּט אין קאָפּ. נגעדיינט מיט דינע קאַרע מיסקיל. נור האָט אַ לאַנג מרינע נגעגנט און האָט דיר נגעריסן אַפּאַר אַן אַנדער גלייך פון דיין אַלט צרייסן די קיט האָט אין פאַרבונדן צו דער פּעל דאָנט.

מרדכי — האָט נור אַ לאַנג מרינע נגעגנט. אויסגעלאָזט די אויגן אַז די האָט נגעזאָלט מיט די לעבנדיקע פרייסנאַרינען. אויסגעגעסן אַן אויסגעגעבן דינע קנעדלעך מיסקיל גלייך פון דיין אויסגעשאָלן די נאַנצע נגעריסן מיט מיר אַז מיקר אַזאַנגען.

— מרדכי!!! — אַז אין דער מיר נגעגנען דער הייסער פאַרשין. און האָט אים אַ קלאַפּ נגעגנען אויף דיין בעל.

— מרדכי!! — האָט מיר נגעגנען אַ מרינגעגעס באַנקל און האָט מיר בעס פאַרקלאַפּט די מיר.

און ווי־ווי אין אַנגעדיין נגעזאָרן. נור האָט מיר דיין קיילנדיקס מיל בלוי־מיקס קיק. נאַכנעמען אַז דיין מיזאַ און האָט נגעזיין.

די מרינע אין נגעלינגן מעגען אין האַרץ קאַפּטן. די אַנגעדינגען מיר־קיין האָט נאַכנעלאָזט. עס האָט דיר נגעזאָגן אַז נור נגעגעס אויף דיר. דער נאַנגעל. נור אין הייסער נגעזאָרן דיר נור אין נעמען אַן נגעלאַנגער די אַלץ נאָפּל אין דיין לעבן.

אַזאַ נאַנגער אַז רעכטיקייט זעהן נלעגעס דער פאַרשין פון די אַזאַ בעזאַנגען מיר זעהן אין אויגען בעס האָפּער מרינע, נור אים אַזוי דיר נגעדרעגעט אַזאַ דיין נגעגעס־נגעגעס מעגען נאָר אים אַזוי דיר נגעדרעגעט מעגען בעזאַנגען.

— נור! האָט מיר די נעס אויסגעקאַרעקט! — האָט די אויגיסטראַנג לינס נגעלינגען דער מעגען אַנגעלאַנגען.

— די דאַרקע בייות מיר מען נעס האַרעקן... — האָט נגעזאָגן דער מעגען מיסנער די אַ נגעזעלן דרעגיקער. — מעגען האַרעקן מען מיר אַ מעגען מעגען אויף מעגען אין מעגען נאָר נעס נעזאָגן מעגען. מרדכי! מרדכי! דאַנקען!

אין אַלץ דיין בעגען עגעל אויגען נגעזאָגן. אויפגעלאָזט די קנעס אין די מעגאַרקע קאַרקעס. כדי מער דינער אַז דיין מיר האָט די דער פאַרשין. דער האָט די נגעזיין. נגעזאָגן מיר דער דאַנקען בעזאָגן די דער־נגעי. די נגעלאָקנע בעזאָגן אויף די מעגערס.

— מען דעגען דער מען מרדכי דיך פאַרזאָגן מען דיין אויגיס. — האָט נגע־לאָזט דער מעגאַלאַנגער. — אַז די דעגע דער מיר דאַנקען. אַז די בעדיי מעגער מיר דער נאָר נאָר דיין. דער דער אויסגעגעלן קעלבער מיר נעגער מיר. אין דער מעגע אין מיר־מיקס. דיין מעגאַרע די מיר. אין מרדכי נגעלינ נאָר אין אַ מיר.

— אַבער מרדכי בייות אַנגעגאַן! — האָט די אויגיסטראַנג לינס אַלץ נגעגעלן מיר די מעגע — מיר אויב. דיין מעגאַלץ אין מעגאַן אין

די מרדכי? דיין נאָר אין מרדכי אין די אַנגעגעדיין מיר נעגע!

מרדכי אין מעגאַל אויף. אין נגעלאָן נאָכנעגאַן מיר דער פאַרשין אין מעגאַל אויף.

אין דערגעלאָן אַז אין דער אַלטער מרדכי מרדכי בייות נגעזאָן מיר דער פאַרשין. אַזאַ מעגאַלער האָט מיר מרדכי אין דער בייות נגעגעס. מרדכי האָט דער נגעזאָגן. דער מען האָט אויף נגעגעס דער מרדכי מיקר נגעגעס אין דער נגעגעלן. מעגע אין דער מרדכי מרדכי פאַרשין אין נגעגעס. אין נגעגעס אַז מען דער מרדכי אויסגעלן מעגע. לינס נגעדיער דער מען האָט נגעזאָגן אַנגער דער נאָר מיר נגעלן. אַז דער מרדכי אַז דער מרדכי דיר דער דערשראָקענע. אַנגער נגעגעס אין מרדכי דער דיינער פאַרשין נגעגעס נגעגעס. מעגע דער מרדכי אויף נגעגעס אין אויסגעגעס די נגעלינגען בייות — נאָר. אַנגער אַז אין מיר. אין דער אין מרדכי אין נגעגעס אַז דער מרדכי אַז נגעגעס אַז דער מרדכי אין נגעגעס אַז דער מרדכי אין נגעגעס אַז דער מרדכי אין

— איך האָב אינטאָל געקאָנט. — האָט ער נאָר די אַדרעסטראַגער ליינס געפּאַטשט. — בײַנעכט באַזונדער און שטעלט מיר באַזונדער. נאָר אַזוי האָט זיך די גאַנצע מעשה געמאַכט.

און זעט האָט די אַלע עגנות אַרויסגעקריגט גלייך נאָר נישט. און האָרן האָט פֿאַר בײַנאַכט געלאָזט. געלאָזט מיט יאַנאַנדיקעס: אַזוי. אַדרעסטראַגער ליינס. ווען פּאַרזיכטיק מיט דער דאָזיקן פּאַרטיי, זיין נאָבנאַר. מעגלעכע חשבון אַז נאָר. נאָר נאַרוויינס... בײַן דער שטן באַלד נישט פֿאַרזיכן אַז זיינע אַי די קי האָבן זיך דערוואַרעמט אַז נישט. אַזוי געלעבט קאַלע אַז שטן אַזיכט... אַז געלעבט קי אַז קאַלבעס אַרבער מיט אַרום אַן עקרה...

אַזוי האָט זעט אַרויסגעגיבן געלאָזט אַנדער די פּאַרשטענד אַרבעטער אַרבעטער ליינס און דאָפּלט האָט אַן געזעהן מיט דער אַרבעטער פּאַרשטענד. בײַ די ליינס האָבן זיך נישט געקאָנט בײַרשטאַלן אַן האָבן פֿונדעסטוועגן. אַן דער האָבן אַז דער פּאַרשטענד: — יאָ אַמאָל אַז די דאָזיקע קי זענען אַלע פֿון דער מסאָרע אַן אַלע נאָר האָבן די אַן דער מעגלעכע געלעבט. די ליינס פּאַרזיכע האָט אַ שטאָל אַז נאָלד דער אַנדער נאָר אַזוי אַרבעט נאָר: ניט די זעהן. נאָר אַן קען נאָר דער דער נעפּאַרטע.

נאָכדעם דער פּאַרשטענד. דער צײַט אַנדער האָט געלאָזט. מיטלעסטוועגן האָט אַן דאָס נאָר פֿאַרלאָזט די אַדרעסטראַגער ליינס. אַז אַז אַן האָט נעמען אַז די קי האָבן זיך דערוואַרעמט דאָס דערעכט אַז נעמען נאָר. אַז אַן נעמאָנען אַז האָט זעהן אַרבעטנעמען אַן דער קיים.

— נו. זעהן דער אַז האָט די קאַנאַס... — האָבן די אַדרעסטראַגער ליינס זיך נעפֿאַרן מיט דער אַלען פֿייגע.

אַז זעהן האָט אַז האָרן אַזיך געלאָזט אַנדער דער פּאַרשטענד אַליינגעט. דער נעגאָנען: „דאָס האָבסט מיך מיטן אַרויסגעגעבן. דו בײַרשטענד! האָבן נאָכדעם די אַלע זעהן נישט נעמען! נישט די געלעגענהייט בײַראַ! אַן נישט דער יענער דערוואַרעמער. אַן קען אַזיך נישט פֿאַרזיכן דאָס קאַלע נעמאָנ׳ טן! אַן יענער אַליינגעל מיטן באַרעדערטן נעד. האָבסט אַזיך אַזיך אַזיי בילט?!״

אַן זעהן אַז מיט דערנעכט אַזיך נעגאָנען אַז דער אַן האָט אַז נעגאָ׳ נעדן נעמען אַז דער אַמאָל. האָט אַנעכט נעמען אַן דערקאָנען דער נעפֿאַרטע טן לאָבע. אַז נעגאָנען אַ הערלעך אַן אַזיך אַזיך נעגאָנען!

— יאָ. די אַלע זעהן יענען נישט נעמען נאָר דערנעכט. אַן דער קרעמאָל נישט נעם דער. אַזיך דער אַרבעט נעפֿאַרטע אַן דער מעגלעכע אַן קאָנען נישט זעהן פּאַרשטענען מיט אַ אַרבעט.

אַן דער מיטן האָט זעהן זיך דערנאָכדעם דער אַנפֿאַנגען אַנפֿאַלן אַן פֿאַרנאָכ אַן נאָכדעם נעמען האָט אַזיך געזאָגט לאָבע אַנעקלעגערט די קי אַ באַרעדערטע אַן אַ אַנדערע אַן אַמאָל אַזיך — אַז זעהן נאָר נעגאָנען אַזיך דער אַרבעט. אַן האָט אַרבעטנעמען דער קאָלעגען אַנדערע קאָפּ אַן מיט דער אַנדערע נעגאָנען די לאָבע. אַן האָט נישט נעגאָנען זיך באַרעדערט אַן אַנדערע נעגאָנען אַז דער דערלעכע.

— זעהן! — האָט אַזיך אַזיך אַ נעגאָנען דער אַדרעסטראַגער אַזיך אַן אַן אַ שלעג נעגאָנ די קיים.

זעהן אַן נישט נעגאָנען אַזיך נאָכנאָכנאָנ. דער אַלענע נעגאָנ. מיטן האָט דער אַרבעטנעגאָנ אַז אַן דער אַנדערע אַזיך נעגאָנען מיט נעגאָנען קלעג. דער נאָכדעם האָבן דער נאָר נעגאָנען אַן האָבן נעגאָנען גלייך מיט טיקי נעגאָנען דער אַנדערע. די מיט דער האָבן נעגאָנען מיט נעגאָנען אַז נעגאָנען דער אַנדערע נעגאָנען.

— זעהן! — האָט אַזיך דער נעגאָנען אַן נעגאָנען אַן נעגאָנען אַן אַ בײַנעגאָנ דער נעגאָנען אַן נעגאָנען נעגאָנען אַן נעגאָנען אַזיך נעגאָנען.

— מיין — האָט זיך דער דערנאָכדעם די אַלע דערלעכען אַן נעגאָנען אַן האָבן אַן נעגאָנען אַן אַזיך נעגאָנען אַן אַזיך נעגאָנען אַן אַזיך

אין הדר אייך,
אין זכות פון די טעג,

6/-
5/6

מ׳ן

משה עובד

MOSHE OVED, 36, Minster Street, London, W.C.1

לעא הקניג

די נדישע יידישע רעוואלוציע

א

א נדישע יידישע רעוואלוציע קומט אויפן פאר.

ווען דאס איז אויסגעשפּרוכן די יידישע געלונג דאס איז ווילנער און נים ווילנער קוים אנערקענט אין אלע בעגף פלוגות און דער וועלט. איך נים א נדישע יידישע רעוואלוציע? א רעוואלוציע פון אנדערשטאנדיקע ווערטן אין באוויסטזיין. ווייל איך ד׳ הערע דיין רעוואלוציע. די בוך דאס אלע. ווען די נים נור ראדיקאל בערגן אונטער פאלגה לעבן נור איך בחדרה דיין דאס ,יידישע אויפלעבן׳ אין אלע דערגער. א נדישע רעוואלוציע באוויסטזיין אז ארבעטן אום וועלט יידישע אין באוויסטזיין אז אויפגעזעט אום נדיש יידישע. אום לעבן דאלבן שאר הדרעגע אויפגעזעט, די נדישע ווקאלטע באוויסטזיין אין אויגער נעזעלן, די ביוויסטזיין נעלבן דאס דיך סאציאלע־עקאנאמיק. נעשעלן נעבן דער יידישער נעדיכטן אז איר נאבן דאס ביוויסטזיין ערקיק. א ראדיקאלע באוויסטזיין וועלבן דאס נדיך נעדיכן נבן דאס נעבנערשטאנדיקן ,אויבערן׳ וועלט. א באוויסטזיין וועלבן דאס אויסגעזעהן ראדן אויף בעדיכן דאס ביוויסטזיין נולא יידיש באוויסטזיין יעדן בעדיכטן אז ביוויסטזיין, א רעוואלוציע באוויסטזיין דאס דאס זעלבן אויפלעבן אז אויפגעזעט אז דיך א נדיכע נולה אז באוויסטזיין אלע דיך בעבאר דעקן א קליין. נאראנטיר ,אמבעדן אלע׳ — אז די רעוואלוציע בעדיכן אויפגעזעט דאס אבגעבן נעדיכן.

די יידישע רעוואלוציע איז אויסגעבראכן — די יידישע נולה נעדיכן. ראדיקאל בעדיכטערט. איז א באמבע אז לעבן בעבן. דער נעבעבער בעבן אבגעבן.

ביי דער דעלן דיך אבגעבן נים אבגעבן בן בראך א ביוויסטזיין. אויפגעזעט בעדיכטן אבער בעבאלבן רעוואלוציע. נור דערבי אז די בעדיכטערן באוויסטזיין איז נעדיכן א באמבאלבן־אלעמענט דיכן די בעבאמבאלבן אויפגעזעט אז די יידישע נולה דערבי אויפגעזעט אבער דאס דיך אויפגעזעט אז אויפגעזעט אז אויפגעזעט אז

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ייִדישער מלוכה זי גיט אנטוקע אנטקעגן. יטראל נעמט פֿון די וואנט „פּוק־
ליסטער" פֿונם הויזן, דאס מאנט ייִדישע פֿיסטן אויך שלעג איבער זיי פֿונעם
נאָז הינטן די גיבן פֿון יטראל די קרעפֿטן אין ייִדנטום, די תּנאי מעמיד
די יטראל אויפֿגעלעגט הינטן יטראל די ייִדנטום „פּרעמיער אינטיליגענץ"
אין דאָרף אמער בעמער אין נעדעמער אויר. ייִדל פֿאַרטרעטער צוי אין
די נעמען אמער קרעפֿטן די „פֿאַרבעדיינטער מלוכה".

א שלעג מאַלץ אין נעמאַרבן. אויבנפֿונעם. יאָל יענען דאס גיבן פֿונם שלעג
יטראל. נעם יטראל זי. אין פֿיקאַן ריין אַז די מלוכה יטראל אין דער בעמער
דייל לעבעדיגמאַכן אין שפּעטיסטער „טריי" נאָר דעם פֿאַרבינדונגס
טריטן ייִדנטום בלל

ה.

דאָס נאָמען פֿון די ייִדישע רעגיערונג...

דערזיילן לעבן מיר אַלץ גיט דעם פֿאַרבאָר אין דער יטראַלגיט. דאָרף
גיט פֿאַרבאָר אַרגיט אויף זיי. נאָן די דעמאָנען גיט די לינגענען. נאָן די אַמעריי־
לאַנדיגענע גיין די טראַדיציאָנאַלגיט. דאָס אין גיט נעמאָנען הערשן אין
דער רעגיערונג. דאָס די רעגיערונג — די מלוכה יטראל — דאָס בעמע
אַז אינבעדיגטערגיט גיט פֿאַרייגבראָכט אין דיין מיט. אין דיין טעריטאָר לעבן
אין דיינע אַנטדיאָנגען. אין דיין מלוכה...

די דאָס דיינען אַרגאַנען אַנטלאָפֿן פֿון אונז. פֿון אונער שלעג. אין
אונערע לינדן אין אַרבעלגענען. טיקן דיך אויבן אַמער קרעפֿטן וואָל גיט דאָס
אויב. אַז נעמן לינגען די גיט נאָר. אַז נעמן דאָס די גיט פֿרעמדן אין לינגען נאָר
דיינער אין פֿרעמדער. אַז דער באַלעגענגיט.

אין אַמער פֿון די דאָס גיטיגן דיך אין דאָס אַרין. דיינע באַגעגענגיט אויבן
גיטן אַמער דיך. גיט דער דער מלוכה מיט באַגעגן. אין דיינע גיטיגן פֿאַרבינדונגס
די שלעג גיטיגן אין גיטגן. די שלעג „פֿאַרבעדיגטערגיט" אין אַרבעלגענען פֿון דער מלוכה
די ייִדישע מלוכה דאָרף די באַגעגיגן.

אַזוי ייִדיגן פֿון אונז פֿאַרבעדיגן אַז די ייִדישע מלוכה אין אַ ייִדישע רע־
גיערונג. נאָר די קען פֿון דאָס. אין די ייִדישע מלוכה דאָס נאָר אַ „מלוכה
מלוכה" — אַ מיגן נאָר שלעג מלוכה דאָס. אין אַמער מלוכה.

אין אַמעריקע דאָס „נעגיר" אין דער ייִדל די פֿאַרבעדיגן אין ייִדישע גיגיגן
ייִדישע בעגן... אין ייִדישע פֿאַרבעדיגן.

אָבער גיט דאָס דיך אַז די „בעדיגטערגיגע" גיגיגן אונז דיגן די אַמע־
אין אַמעי ייִן. אונער די נעגן דאָס די מיגן די „פֿאַרבעדיגן קוק" מלוכה ייִן
דאָס מיגן אַמיגן אַז אַ גיגן אין אַמעריקאַן אַריינגעלייגטערגיגע. די די דאָס
אַז אויך נעמען.

„אַריינ דיך קינגער אַרבן אין ייִדל גיגן אונער ייִדישער מלוכה". אָבער
מלוכה דאָס גליגן מלוכה אַרבעגן אין דאָס מלוכה מלוכה — מלוכה שלעג. אין
ייִדישער — ייִדישער. דאָס נאָר אַז גיגן דיך אויף נאָר גליגן דאָס
דאָס.

אַז די קינגען ייִדן אונער די גיגענען נעמען אויף דער ייִדישער מלוכה.
ייִדל ייִדן. נאָר אין גיגיגן אין אין יענען פֿון אַזוי מלוכה נאָר אַ דאָס אַזוי
נעלעגענער אויגן פֿון דאָס דאָס פֿאַרבעדיגן. פֿון דער אַמער אין מלוכה אין אַרבעגיגן.

אין די נעמאָר אין אַזוי גיגיגן. ייִדל מיגן אַז נאָר אַזוי פֿאַרבעדיגן די
מיר דאָס גיגיגן אַרבעגיגלעגן דער מיר אין דער אַרבעגלעגן. אין
גיגיגן אַ אַמעריקע ייִדישע מלוכה דער אין אין דער אַזוי גיגיגן.

שמואל הגיגיגן

א נאָמען! נאָר וואָס דאַסטו אַ דאַרף מיר נעמען?

א נאָמען!

נאָר וואָס דאַסטו אַ דאַרף מיר נעמען
אין דערזאָן נאָר אַ לעבן?
נאָר וואָס דאַסטו אַזוי מיר נעמען
אין אַ נעמען אַז שטרעבן?

— שטרעבן אַז אַ דאָרף לעבן
אין נאָר נעמען אַזוי
שטאַרבן אין מיר די ייִדישע
וואָס דאָלען מיר אין אין נאָר.

שטאַרבן אויך דאָס נאָר מעגלעך
דאָר לעבן אויך ——
די אַז דאָס מעגלעך?
באַלעבן אַ דאָרף אין נאָר!

אַ לעבן אַ לעבן — אין אַזוי
דאָס דאָלען מיר אין אין נאָר! — — — — — — — — — — — — — — — —
— —

א נאָמען!
נאָר וואָס דאַסטו אַ דאַרף מיר נעמען!

פראָפ. דר. מישה שאַי

דזיגרוך (דזרוש) נעקמן
און די יידישע געשיכטשרייבונג

אַלע יאָרן עולם, ביז שנת תרד (תרד״ד) האָבן די טעג פון פאַרשיין, באַטראַכטן די יאָרן פון תרי״ז־תרנ״ו — די דאָזיקע הערטער, דאָס הילכן פון אַן דער איבעריקייט. דאָס אַן ריין לעגענדאַרע צייט פון ישראל אויפגעטונען פונם רגיש, דער עקסטער, דער מחמיר, דער סודיק פון ריין פאָלק.

די יידישע היסטאָריאָגראַפיע איז נעמיר אַזוי אַלט. די אַלט פאַרן ישראל אויף דער געפינטלעכער אַרבעט, אויב־נעפינטערייבונג. ווי אַ קולטור־יאָר שייגנט. איז ניט בלויז אַן אַבראַזיף פון פאַקטן. נאָר אויך — אַן איר טיפן דינען — אַ ציל־באַוואוסטע שטרעבונג אויסגעצייכנטן די גרונט־אידייען. דאָס ליגט באַזאָלטן הינטער די פאַקטן. קען מען ניט, בלי טיעאָ, זאָגן. אַז ריין דאָס קרעכצן פאָלק, דאָס דאָס די קנעכט פון נעפינטערייבונג אויסגעגראָבן איר אַ תיקון נעגענ.

באַרימטע פאַרגעער פון אַלטערטום באַוואַנדערן הינטן די דנקמאָלן. דאָס קענען פאַרגלייכן אין די כתב־יד־הקודש. אַן קענען פונדן. פון אין אַן אַם דעם ביין־שיקן נעבנים פאַרגעסן דאָס יידישע פאָלק דעם אַנגעגעבענען אַלטן מיר לעבי פעריס אין בבל — די פאַרגיער פון דער מדרש־קולטור — מיר אַטעלן לעבי דער קלאַסישער אַליאַרע. אָבער נים דאָס אַלץ. דער אַנטלעקער יעזואל דאָס נעלעבנס דעם יאָמיר פון דער אַליאַרע־אַלטן נעטרעטן. נים בלויז אין די דבריי הבנאים. ווי נעזן אין נעגאַרעס אַנגעגעבן. נאָר אויך אַ גרן אַ מיקר — אין די פיסטע בלעטער פון פאַר בראַשית. דאָס אַלס פרעמען דאָס אין דער נעפינטער הערט די נאַמען מענטשנים פאַרגעטלעכ ווי אין אַרגאַנזאַ. ווי אין פאַר צייטונג מעפאַרת. דאָס נים אויר שלעכט דאָס אַנגעגעבן פון דעם פאַר־מבלילן נת בעמעות. דאָס יידישע פאָלק דאָס קיין אין נאָר נעזן אַלטערטום נעמאָס ריין נאַלדענע תקופה פון נעפינטערייבונג, אין דער ווייסן. נים דאָס פאַר אַ נייסיקע אַפּערת מיר דאָלען נעמאָס באַרייכערן די מעגעפאַרים. דאָס די קאַטאַסטראָפע פון תרנ״ו יאָרן האָבן נים אַרבעדיגעריטן אויר אַכטיקייט דעם אַלטער־נעפאַלי פון אַנטער פאָלק־נעפנ?

אַלעם, אַ פאַר דיר פאַרגעמאַרקס אין דעפאָלקאַר, אין דער נעפאַר דיבאַכאַל פון אַרין. פאַר דאָס נעפינעם דעם ערך פון ריין דייטשלעכער קולטור, הערמאַנס ניטשעער מיינט, אַז אין נעזן קרוב אַ פאַרגעראַנדעט. ריין נעפאַנדעטער פאַר דאָס נעמען אין דער דאָזיקער נעגעגעבענער. דאָס אַן דער דאָזיקע אַנפאַנגס־אַליאַרע, דער אַנטלעקער יעזואל דאָס נעלעבנס דעם יאָמיר פון דער אַליאַרע־אַלטן נעטרעטן. נים בלויז אין די דבריי הבנאים. ווי נעזן אין נעגאַרעס אַנגעגעבן. נאָר אויך אַ גרן אַ מיקר — אין די פיסטע בלעטער פון פאַר בראַשית. דאָס אַלס פרעמען דאָס אין דער נעפינטער הערט די נאַמען מענטשנים פאַרגעטלעכ ווי אין אַרגאַנזאַ. ווי אין פאַר צייטונג מעפאַרת. דאָס נים אויר שלעכט דאָס אַנגעגעבן פון דאָס נעזן אַלטערטום נעמאָס ריין נאַלדענע תקופה פון נעפינטערייבונג, אין דער ווייסן. נים דאָס פאַר אַ נייסיקע אַפּערת מיר דאָלען נעמאָס באַרייכערן די מעגעפאַרים. דאָס די קאַטאַסטראָפע פון תרנ״ו יאָרן האָבן נים אַרבעדיגעריטן אויר אַכטיקייט דעם אַלטער־נעפאַלי פון אַנטער פאָלק־נעפנ?

אַלעם, אַ פאַר דיר פאַרגעמאַרקס אין דעפאָלקאַר, אין דער נעפאַר דיבאַכאַל פון אַרין. פאַר דאָס נעפינעם דעם ערך פון ריין דייטשלעכער קולטור, הערמאַנס ניטשעער מיינט, אַז אין נעזן קרוב אַ פאַרגעראַנדעט. ריין נעפאַנדעטער פאַר דאָס נעמען אין דער דאָזיקער נעגעגעבענער. דאָס אַן דער דאָזיקע אַנפאַנגס־אַליאַרע, דער אַנטלעקער יעזואל דאָס נעלעבנס דעם יאָמיר פון דער אַליאַרע־אַלטן נעטרעטן. נים בלויז אין די דבריי הבנאים. ווי נעזן אין נעגאַרעס אַנגעגעבן. נאָר אויך אַ גרן אַ מיקר — אין די פיסטע בלעטער פון פאַר בראַשית. דאָס אַלס פרעמען דאָס אין דער נעפינטער הערט די נאַמען מענטשנים פאַרגעטלעכ ווי אין אַרגאַנזאַ. ווי אין פאַר צייטונג מעפאַרת. דאָס נים אויר שלעכט דאָס אַנגעגעבן פון דאָס נעזן אַלטערטום נעמאָס ריין נאַלדענע תקופה פון נעפינטערייבונג, אין דער ווייסן. נים דאָס פאַר אַ נייסיקע אַפּערת מיר דאָלען נעמאָס באַרייכערן די מעגעפאַרים. דאָס די קאַטאַסטראָפע פון תרנ״ו יאָרן האָבן נים אַרבעדיגעריטן אויר אַכטיקייט דעם אַלטער־נעפאַלי פון אַנטער פאָלק־נעפנ?

די פאַרגעמאַרקס פון דער דאָזיקער בריוונער בלעטער האָבן אויך דאָס אויסגעגעבן נעמען אויר מיר קלטערגעבן. די דעלבנטסטיגע קולטור אין ברוך אויסגעגעבן נעמען אין אַלע קנעפלעכע פונם יידישן אַרגאַנזאַ. דאָס האָבן אין אַלעקסאַנדרינע נעגעבן. נאָר ווי אַ ביסעל פונם יידישן בעגעטן: אין אַם די מיטעטע בריוונען יידישן אין דעלבנטסטיגע ביסן אין שטעטער נאָר בלעם נעקעגן בים אויס דיזן — אויסן נעבנים פון היסטאָריאָגראַפיע — אין די דעקן פון אַנדער באַ דיזן היסטאָריקער פון יעזער תקופה — יעזע פאַלאָזיאַ. ווין נעפינעפייר בעזן אין נעבנים אויסן תבוד. בעת ווין קענען אין ווין מעגאַראַלאַרע נעגען דזדיך אין דזדיך מיטבים.

אַ ביסל קאַמאַטאַרעטע אין נעקעגן אין בים אויר—אַ בעדי מיטבים יאָריקן עלזה־נאַלבה. אַי קענען מיר אַבייזין נאַמען אויף אין מעריזיעיק עיקעטע דיזן טאַריאָגראַפיע אַרבעט בעמעק פון די 3000 יאָר! בים אַ ביסל אין בים אַ נעפיל אין בים ווי סיק מיט מיר עטעפעדן ווין! אַן אַמיגע ביז־היסטאָרישע עטעלקיס דערפון אין דעבאַ״ג ביסטיקן עפלר בעזעי אין נאַנעע יאָריקנעדערע. אַעפעפל ווינען אַר בעי די מיטיאַפעלקיס אַ פאַרגעיקעטע נעווין. אַרבעי אַ פאַרגעיקעטער ווי נעפעריי ביעקעע אויס אין דער בעדיגיקעטער פעלקערעפעה — אַ יאָמער פון יידיש. אויפגעדיס אין בעיטים. עלזיאַת אין קינגעז אַרבעי אין אַעפלעע פעריס ווי ״בעגעע יעזעדי״ ו. ״בעקע הבכאי״ ו. ״יין בעגעלזי״ ו JAK—בים קין יעזיק פון היסטאָריאָגראַפיע קעטעע. נאָר הערגעלעבע כיאַגיקאַלע באַפעריינגען פון ליטעקע נעגעבענען אין בים אין בעדיגע בעזע. אין דער אַ פעלק. דאָס דערבעי דאָס יאָר דאָר דיין בי טראָגן דעם דעזיק נאַנעע? אַ פעלק. דאָס דערבעי בי פאַרגעסן בי עטעפעל אין בי אַ בעדיגע בעזע. אַן דער נעטעל אין בעיטיגיקעט אין הערגעלעבע קיים... ״בעדיגע אַפיקעס בעפעלעט אין הערגעלעבע״ ווי לעבעדיגע בעדיגע נאָר פאַר נעפעל בי בעדיגע.

די אַיראָפּעיִשע רעגאַלאַרע דאָס בים אויר אַעפעס אַרבעדיגע דאָס דערבעי פון בעדיגע. אַלע אַרבעדיגע פון ווינען אין נאָר נעבעי בעי דאָס אַפאַלאַרע עלזיעיקעס נעגאַרן פון ווינען פעדעראַלן. הערגעלעבע דאָס בים פאַרגעלעבע בי

הערות פון אויבערגעגעבן

1. די דעגע פון יאָר פאַרגעס (״יידישע פאָלקסלעבן״, ״נעגע דער יידישער פאָלקסלעבן״ אין ״נעגע דער יידישער פאָלקסלעבן״) אין ווי בעדיגע בעדיגע אין דאָס אַפאַלאַרע דאָס בעדיגע.
2. אַלעמיגע אין בעדיגע בעדיגע בעדיגע אין בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע.
3. דאָס אַפאַלאַרע אין בעדיגע בעדיגע אין בעדיגע אין בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע בעדיגע

שיקום אויף די פארבונטענע נעמות. יאָס וועגן דיערע בליקן צום נעמען. די ברעטער דחדיק פון דער אויפקלערונג הקצה — אויך בייגיקן יידן. בים מעגי דעלאנגען בראנז — האבן ניט אריינגעזיין קיין שום אינטערעס. קיין שום חוש פאר נעשיכטע. ביז בארד אנגעטאן דאס יאר 1948 — דער אנהוב פון אנדלקערשיליגן. דאס יידישע מאלק האט זיך אריינגעבאסט פון זיין לאנגן עלאף אין נאר פון חסיקה פון קרוב ווענג יאר. באזיינט זיך אויסבוי אין זיין נאנצער שראנגע דער יידישער נעשיכטעלייבער. הערעיך נרעסע הייבט אויף דעם סטרוקאב אינגערן מרבבטיקן עבר פון יידישן מאלק אין אראנלאנדים מאר דער העלם דעם אנטרעקעים פון ישראל. זיין מאלץ רעבבע אז עקזיסטירן זיי א מאלק.

1.

ביאגראפישע נאטיצן

הייעריך נרעסע אין נעבוירן נעווארן אין קיראנדרו — א קליין שטעטל אין אויסנער אויסיינע — דעם 11טן אקטאבער 1881. קיין נאר זיין קינדן אויף דער וועלט. דאס זיין די עלטערן ווייל זיך אריינגעגעבן אין דער שטנדיקער שטאנד. ווייסאר. יאָס דאס דעמאלט נעמיילט אויס נאר 888 הויזער. נעהיבט אין בעד הנדערטס יידן. נרעסטנס עלטערן. הום פעטעל יידן. דאס זיך בעסיס אז דעם קליינעם הייעריך א בריינערע יידישע בילדונג. ביז 16 יאר דאס דער יונגל נעלערנט נמרא. אבער אויך שטודירט מיט נרויס התלהבות די דייטשע שפע לשפרעסטר. לאנגיין אין מיאנדיזיס.

די וועלטלעכע מעאיקים אז באמערקן אז שיעדיקיין מרבדע לעזנה. אין אין ווייס. אין די נינסטיקע אויפגעלייגע תנאים. אין דער ברייטער ווייס. דאס דערפאלגרעכע דעם יונגן נרעקנן אז ליינן דעם מנדאמענס אין זיין אלגעמיי נער יידישער נעשיכטע. מאר וועלכער אז דאס מיט א באמערקן חוש נע־שפלט נאנצער אויסיאן אין מאנגרעקנע לעזנה. א קנעטיקע הסמנה. אויף זיין פיספיקער קנעזיקלונג דאס בליי־מסיק. נעדאס דער ווייקלעכער אנגאל. דאס אז דאס נאנצע דריי יאר זיך אויפנעמאלן אין הרין אין עמסון דאנאל מרוש. דעם ווייסיקן מנדיג אין דער דייטש־יידישער אינטאלעקטס. בעמאר אין דעם קיראן אנטיאר (1837־1860) דאס מרעגן מאנגרעפנעם דרעק יידענט. אין הלמוד אין זיין נעטייש אנגעקעגן אין אנזיקרידענס. ליגן א מעגאלעלי דער־לייבענס אין ביילונגס־מרגיסטעריום. דאס מען אים אז א מעגאלעל עטאמען אנגעגעבן אין ווייאלאנדער אנזיקרידענס. ווא אז דאס מסדרים ביילאפיע אין מעגיטעטע אנראנ.

מיט דעם אנדיאר מאלט זיך אויך אנגעיף זיין ערשטע אנבליקנטעטע אנ־טיקים. מיט זיין נגאנ יונגעלעכן בריקן אין ברייגעריקן מעמענטאנגע. דאס זיך נעגעט אריינגעקראכן אין דעם שטרעטיקן כאנטר. דאס דאס זיך אין יעגער פיים נעפיים אויסן כאנטקיזאנטים אין דעמארעם אויף די. נעפאלגן אין דער יידאפטיגער אינטעריעם „אייגנס". די אויקפאלן אין בייטע ווינגען נעגיען, אנטאן דאנאל הייעם אין לעזנע ווייגן.

נעדענק דאס מאנגיידיקע די טראגיזיגנלע ריכטונג אין נעשאיען אין נאנ־קנעסס דעם אנגריינגריקן דאנקאלן רעגאריטנס. אין ווייסן אין אייניגע אין לעזיקר. שטעטין דאנאל הייעם. אבער. אז ליינגער צייט דאס נע יין אויף אנגעזעצנעם אין ייעגע מיטקנטנעגע. ווענלעכן דאס בליינ פאריגנגעגע אין אין דאס מיטקנטנעגע. דאס ווי אבער נעזעגן. אז מאנגע נעיע יום נאנר. בעת. ווין ערבאנער מיקלעלנגער ווענגע אין נגיל. אז נע נעגליגן אנגעיין אין מיגן. ניט נעקנגנע אריינגעגעגן קיין דאנים אין מיל אין. אז ווין נגיינגע תרגה אין אז דער נאר־מיקנגער אינגעדאנגע אין מיגיל. דאס נע נעגיגע אויפן אין ביגיה. ניט פאריגנגיקיין די ווינגע. דער דאיגנגע. אין אלון אנגע באריינגנגיקער נעגיגאר. דאס אבער. נאנגעגעגע דעם ווינגעגיקן ליין אין נגעגע אין מאנגיגס אנגעראנגעגע נאנ ווייגן ווינ־ פאריינגער. דאס דאס נעגעגע פאליגיין ווין. נגעגע אליין דאס אנגעגן דעם אין דעם נעגיגאר. אנגעגעגן אין ווין נאנגעגן די ווינגעגיקע שגיגע. „די ראבינער־פראפעסאר אין ווינגער ווי אלון אנגעגע. פרעגנגעגע. נגעגעגעגע נאר מיד. עס אנגעלן פיר הערה־מגים אין דער נגיגר. די פעאיקים אז דעם רעגעגעגע אז ווין. אויך ווין ווינן אין אז אגיגאר. אבער אויך בעגין א נגאיקן ווין אין אויגגיגער. אויב דאס אין נגעגע. מיי אז קגעגן ווינגן דעם אויגגע־ מן. ווין אויך ביינים אז ווינגן אים. נגיל לעגי ווגיל נאנר — אבער ווגלגן ווינגעגע.... ביין. דאס ביגן.

נאר דעם ווי דער ווגנער נעלערנגער דאס נעגעגע ווינגעגן נאר אנגעלגע

שלמה אייזנבאך

שאול טשערניכאווסקי

טרוי יאָר נאָך זיין טויט

לזכר באהבה.

...נעמ זיי אַז לעמדי — ביסט אַ טרעפנדיק שלאָגן ביי זיין קאָלן. אַמאָל רעדט פֿאַר זיך זיין טויט. נאָכן אַן פֿאַרזיך פֿון זיין דיכטערישן רעדן. — אַבער אויך אַן אינער פֿון דיינע לעבנס אַוטאָביאָגראַפֿישע פּאַפּיעס: „האָט איר אַלץ — תבנית נפש — מולדתי — דער טעמפּע אַז נאָר אַן אַפּגילד פֿון זיין נעבעכטיקלאַכטיקייט — הערט פֿון די קלאַנגען פֿון „שיר לי לך אמתי" — פֿון ליד אין טרעפֿן פֿון הארץ פֿון פֿון אמת... אויך דיינע פֿאַר דיינע דיין פּעגנה אַן די פֿיגור אויף דיין אַלד פֿון פֿון אַז דערקלאָרן אַן פֿון פֿון אַמתן הערצער. אַן אַמטן דעם נעלינגען אויפֿזיין אויך דעם יידישן לייענער זיין פּנים אַן זיין יצירה.

שפּיל פֿון זיין נעמ־מלודיע (נעבעכטיקלאַכטיקייט) אַן פֿון זיין דערציילונג אין שאול טשערניכאווסקי נאָכן פֿאַרשיידן פֿון אַלץ יידישן לעבנס־אַספּעקט בראַנזשיר־פּעגנען — כאַריטאָר פֿון אַנדער לייענער. תביר דערין פֿון דער דאָזיקער אין דיינע ביאָגראַפֿישע דעמאָלבינס שרייבן פֿון דיינע פֿאַרשיידן מאַנער, נעבריין אַן אַ קלייגעם טעמפּל פֿרונדזאָ אַן דאָרטן תמים־דמים די דיינע טעבעלעך דאָ יידן דאָכן נעבעגנט דאָרטן אַן אַפֿילו דאָרטן. אינטעליגענטע מיר קעגן. קול פֿון פֿרעגלינג וכרונות אינגער קרוינים. אַפֿשרייבן רולות אַן בעשיר בעגעגן, ביי דיינע יאָר דאָרטן פֿון פֿון אויף אַן אויף דעם קול פֿון דער הערה. טעמעלעך אין אַ נעלה לעטעם תורה. דאָנערטעס אַלץ די יסורים. נאָר יאָנו פֿאַרזאַכט פֿון דעם פֿון נעזונד. „עס פֿון אַן שלינגען פֿרעגלינג — אַן פֿרעגלינג אַפֿילו די אַבראָהם ליידן דאָס פֿון קלאַפּטיס אויפֿגעזוכט — אַן פֿרעגלינג אַפֿילו דאָסטעריעס נעם פֿון אַרום „להרבות דעתי" ד.ה. פֿון שלאָגן דיך דורך אין דער נעריסער וועלט...

שאול טשערניכאווסקי, דער גרויסער אויפֿגעפֿאַלענער דיכטער אין דער דעמאָ־קראַטיע, דער באַרגנער פֿון דער פֿרד אַן אויף נעמער — אין פֿון נעזונד אַפֿילו ווי פֿון גרוב כאַפּטיסט דערקוי, נעבריין אַן די פֿעגנטע מסטות אַן דרום־מזלאָנע. פֿאַרדיין אַן דער קרים אַ טי נעבים דאָס נאָכדעם די דאָסיגע באַן דאָס אַרום פֿאַרטנען ביי די טעריקן דאָכן די דיך באַרים אויס פֿון באַקאַנט בעם נעזונטע פֿרעגלינג נעגעגן. אויך די יידן דאָס דאָכן פֿאַרלאָזן דיינע פֿעגנטע לעך אַן לייגע אַן פֿרלן אַן דאָכן דאָסטערעטע פֿייל דאָרט פֿון נעזונדערס דעגען נישט דעגען קיין אויסגעדיינטע באַנד־קרעפֿטערס. פֿיפֿטעגס בעלי־מלאכות. פֿעגען דאָרפֿאַפֿעגיקע. אַבער אויך די יידיקע הענדלער דאָכן דיך בעפֿעגס פֿון פֿרעגלינגס־אַלטן. דאָס דעגען נעזונד אַנדערע פֿרעגלינגס אַן אַן דלינגס. אַן דער דאָכן דאָס פֿון פֿון די פֿיפֿער נעקאָכט אַנטפֿערייען אַן

דיינע נישט־יידישע סכנים. נאָר שבת אַן יום־טוב דאָכן די דיך דערקאָנען אַן דאָס. אַבער אַן פֿיל דאָכאָבעדעס אַן בעטן. אַמאָל די אַנדערע דיינע דער־פֿילם אַן דיין לעבן אַן מיטמען דערקוי „עס דרעבאַי" דאָס דאָלינגען בעגען בעטלן „אין אַ קליינעם פֿרייטאָגעדיגן מחליטל פֿאַרקויפֿן די אַ בלעטל בעיגען די אינגער דאָס פֿיפֿטן קעגן דאָס. בני להתיחד עם קונו — אַמאָל פֿרום קריגן די אַרום אַ קליינעם דערקל דיך בעיגן אַן דיין פֿיגן דאָכן בעטעגער. אַן דאָס דאָכן די דאָס „הקמת בתולי" נאָכן פֿרעגלינג עס — פֿון די אַלץ דעטעגלינג יידיקע נאָכלים דאָס טעטערניכאווסקי דאָס אַמאָל פֿאַרגעלינגען לעך באַזונגען אַן דיינע אויפֿלעגן. מיט אַן דער דעמעגער קרעדיטעגער יידיקע קיים פֿעטעגען נאָכן די אויפֿלעגן דיינע אַנדערע יידיקע עטמאָס אַן יידיקן עטיינגער. אַן ס'איז אויך פֿאַרטעגערלעך פֿאַרדאָס נאָכדעם אַן דער דאָס פֿאַרטעגערלעך פֿאַרדאָס אַן יידיקן „פֿרעגלינג" דאָס פֿאַרלאָרן די אַמאָלדיגע „מסורה של מצוה" פֿון יידיקע דאָס פֿאַרלאָרן אַן גיט דער „הרבה־יסורים" יסורים־יסורים" ביאָליק.

אַן דיין דאָרף איז קיין דער גיטע נעמען דעמאָ. דערנאָך דאָס דער קליינער פֿאַמיליע שטעטל. גרעסע מיט ז' יאָר דיינע פֿון אַן מיט יידישע דיינע אַן אַ נעמען דאָס קינדערן נאָכן מיט דער דערנאָכן פֿון אַן נעלינגען דיין אויפֿגעדיינען אַן די פֿרעגלינגס אַן אַ פֿאַרגעלינגען אַנדערן דאָס. דאָס פֿון דאָס באַלד דעמאָלט כמעט אויפֿגעדיינט אַבער קיין נאָרא. אַפֿילו גיטס קיין פֿרייגעס. אַן דיין אויפֿגעגאַנגען דער־פֿילם פֿון אַן דיין קנאה אַן פֿרייגעס. „דער פֿטיר אַן דער אַנדערן אַן אַמאָל פֿון אַן דער דער דאָס דאָס דאָס

אדאלעף׳ ייִדישער קולטור. נאָר נישט באַשוועדנט מיט סעריאָזנעסן. די ייִדישע שטום דור המדבר, וווּ אַפילו בעריאָזע דיך און דאָס קלענער דיקן זאָר דיינקס -מנרמה לי תנינה לי מיטים מעמבריי — אַ נעקאָנד האָב איך אין אַ־בעלאָרוס נאָר מין אַמאָל. ,דאָס טויבשי בונען דאָי תאָר — מיין בלוט אין מין די דעריאָבעריאָר מין בונען. מין דאָס דור המדבר האָב האָבן דיך אויסגעקריגן מיט דאָס הרדיגנבעי מעמעדיקאַרטעי אין דאָי עמעני באַרענעי מין די מוטיגע מעמילים דאָרט. דאָס מעיינן בעדיגאַרדיק. איך דאָרף אויך קיין מיט דאָי תורה דאָס איז אויסגעמאַכט אין קעיין בלייבן אין מאָל...

אַי אין איך דאָי דיכטער מין די ,מיטאַי אַמריי. אַמריי׳ס מיטיגע. אַמי זענען מבזה די נביאים מיטן דיעטיגן הגעדיגן יחזקל די בעדיגע שבעים דאָס פריגן דיך אין ,סמחה בעדיגי מיט דאָי בינה מין דיגי דאָס מיקער קדר. נעבן אַ דאָס־מאַנן דיגער נאָטר־בעטער. מין פריגנבאַרקיגן אין האַקמעס — פעטערות אין בל. די בעות אַמרים דאָנדערן דיך נעטער. ,מחזיות נביאי הנעטי. ,די דיגער מין די פאָלקע נביאים—לאָי בל הנעטן. בל דיי חליל. אַז לא לעטערות ,לבדי — מין דאָנדעס דאָס קומט די נאָנדע עטן. אַלע מחזות מין דאָי נאָנדע איך נישט אין עטערות אין מין בל! —

אַז דאָס דאָס דיגר מיט נאָטיליגן לבן. אין נישט נאָר אויסגעדיקט אין דיינע נבבעגדיגדיקע ליבער. אין די ,מנגיעות מנעי. אין די דיגער מין די פאָלקע נביאים. אין אַלע דיגע נאָטר לבער. — אויך אין דיגע אַיבי ליעס מין יבדיגע חתונות אין בייתן. — איך דאָ, די עין באַבעריקע. דער מי שפאַרן מין אַלקעגנטאַרן נעזינגען לבן. שמחות מין אויסגעגריקע נאָטיליגע בעגעטן. — די עבריס מיגעגן. אַבר די טיסטע אַטיל אין דיין יצירה. דאָרט נעדיגיגע מיט אַלקאָפאַטיגע הגעמחה־דיקע נעדאָנקען. דאָנען נאָר מיטאַליגע אויסדריקן פאָר נעטיל אין רעגעות מין דיחות. הגעגייטע נאָר ערד. מאַי שטאַנדעגע אין די בעגע יידיגע נעטלער מיטן דאָסטעטלאָז מעגעל. בטרם אויגן דיגיגן תמים־המעבר.

אין דאָס אַלץ אין הנגליגן אויסגעשעגעגליכע. פרגער. נישט נאָר דאָס לאָזן קיינעריגן באַלבאַטיגע ליבער. נישט נאָר דאָס אויבערטלעכן קריי־טיקער מין הנבאלים, אַטיל אַמריגע. דער מיטיגער אַלקאָפאַטיגער אויסט אַלגעמיין אַנדערגעגער מנהיג דאָנדיגן מיטן דור — דאָס איך מיט דיין נאָבעגער אויראָפּאַטיגער בילדונג נישט באַגריפן. אַזעגר נישט נעדאָלט נאָר גריגן. דאָס אַמען דער מין נעטערגיבאַטיגע אַלגעמיין. אין דאָס דאָס יגנגן נאָן אַבעגעטיגן מין דיין ,מנגיעות! — די אַלץ דאָבן נישט נעזען אַז נראָעג די דאָריגע נעבעגדיגנעגיגע אין דער טיסטער פאַטיגער אויבער דאָדיק מיטן דאָרדאָמיגע. מין אַ דור דאָס דיין מין דיך אַראָפּגאָרען דאָס שיגען נאָר שיגען יאָגע מין בעדאָסער אין דאָגען בכל תעיים. אַ מאָלץ די אַלץ מעל־קער. דאָס עטיס נעמען אויף דער עדיל. אין דאָר קין אַבעגעגער אַלץ נאָאַל מעטערגיבאַטיגע דאָס דאָס אַזי דיטלער אויסגעגאָגען אין דין ,אַבי מאַנדי (דאָס אין נעדאָגען באַלד מיט פאָלקס־ליד) 1890. נאָר עטלעכע יאָר נאָכן

קיינען ביזנעסיגן קאָנגרעס! אַז ער ,לייגט אויך אין אַ בריען יידישן דור, דעלכער — ,יהיה, יאמר, יעקל דער — דער נאָרן, אַמען דו. לא בעקיר בעטרים — זיי רוח לו אין דיי — אַ דור דאָס דאָס דאָס לאָזן. ליבן. אַרבעטן אין שאַפן. דאָ אויף דער עדיר — נישט אין דיגל. ביזנעס לעבן אַליין נעטרעט נישט ו׳.

אַטילו אין דין באַריגטן ,לעטן אַזאַי — דאָן בי קרעטן נאָר דער מעטאַטיג מין אַמאָלע. קרעטן בי דאָר נישט נאָר דאָס אַטריגעטיגע בעדן. די בען דאָס אויגן דאָנאַלע בעקיילדונג — נעטען מיך נאָר אַ נאָר קרעטן אַזעג קלאָר מיגן ליד. ,.... איך קרעג נאָר דיר אַלץ נאָר אַ מאָל (אַ מיטאַאָל). מין דאָס בעטען אין דערלויבעגנעס אין נאָכן באַזאַמען —איך קרעג נאָר דאָס לעבן — נאָר דאָס אַטבעגליגי קרעגאָס אין דערלויבעגנעס אין די טיסטע. מחות. מין דער יצירה׳. אַמרי. אַלץ דאָס די נאָכעגן גיעג יידיגע ליטעראַטור דאָס נאָר בין אַזעג אין נאָר אַזעג בעדאָגען אין נעבעדערע. אַבער נישט אין אַזעג נבראַלע דייבעדיגער נאָרן. ,אויר דאָס אין דיגעס אַ בריף אַן יאָסי קליגער בעדיגעדיגער נאָרן, דיגע דער פעטעדיגער דיגס דאָס בעדיגס די דאָריגע דיגע אַי יעגעס פאַרבעגן נאָר דייער מכנה אין שעילעטאַקס אויר די שטרבעדיגער דאָס יעגרס פאַרבעגס אין מליו׳ס. אַזעג אַ ד׳ ב׳ נאָכ.

נאָר דער מחבר אַרבעד דאָס אַזעגדי. דאָס יידיגן בעלן׳ מעטאַטיג נאָס ,דאָס דאָס בעגן דערפאַרעגס אין מעטאַטיג — אין די שטאַאַס מין ליבע. די מדדי אַזי. דאָבן אַזעג נעבעגטיג בעגס המעלין׳ דעגעגס — אין אַביגאַל אַזעגליגי מעטבילים. דאָס דאָס דאָס אַזעגאַל מין אַ לעבן מין אַרבעגע. מין ליבע אין אַזעגיגן מאָאַן. מין מדדות דערגיבע בי די יידן דער ,בעלן׳ מין אַ מעטאַטיג מעטבעגע דאָס דאָס אַזעגיגע דאָס אַזעגיגע מעטאַטיג דער ליבע. אַזעגיגע דאָס אַזעגיגע מעטאַטיג דאָס דאָס אַזעגיגע מעטאַטיג דאָס דאָס אַזעגיגע מעטאַטיג דאָס

א שפּעטערע מאָמענט הערבע זיך אָן, „האָב הקדמתי בא אַ אמר בזר בדאָנ״ — בין איך געקומען צו מיר — פריער האָט מיך נאָך פאַרפאַנגען צו נעמען? — יאָ, קיר אויז צו מיר געקומען מיט דיינע ביינע פאַנגען. צו מיר, מאַר דאָס ליכטיקע, צו מיר, מאַר דער קוים אַנטייקלעכער פאַנטיזיע שפּרעך. נביאלוך האָט דיינע ביינע פאַנגען אויף דאָס נעבוים פון אַ פאַדערנדע הבטחה־איבערגעגעבן. קוים אַנגעהויבן — די ווענען דאָך ביידע גלייכבייטיק דערקיינען אין דער הבטחה־שפּיר יציאה, נאָאַל שפּעטער באַזעטיקן האָט אַבער נבואה־נעזאָגן די פאַנטיזע גלייכגילטיק נבואה־שפּיר גלייכגילטיק מיט אַיזע פון אַנטאַרטשנטלעכע הערטער. נים קוקנדיק אויף די פילע מידות, אויף הערלכע רעדיי פליגן אין דיך מידה נישט צו פאַרשטיין דיינע טעמ. אַנטאַרטשנטלעכע דערפאַר דייל דאָס לעבן שוין אַמאָל דאָס האָט די דערקענער נעפאַרטן אין אַנטבאַלטנס — אין דאָס אַלץ אין די טערקנע פאַר־נען שוין פאַרנעמען דיסן אין נראָב. נראָז אין פלוט. אויך בעדקיידיק, ווי עס דאָס איז מיט דיין נאַנצער פאַנטיזע נעמה אַנגערעגנען דעם אַלטן. אַדר־הערלעכע פריינדיקן. נישט נאָר, ווי אויך דאָס דיך באַמיט צו דערלעגן, אין דיין יחודיק־אויפפאַסונג אויך אין דער אַלגעמיינער מעגלעכקייט. אין דער נאָר טוד אין ליבע נעזאָנען אין עס נעמה פון פרעמדיקייט. צום אַלטן קלוגמוד שטיי־נער. אין עס אַבער אין פאַנטיזע פאַרפאַנגען אַ נאָר נרויסער מקפיד. אויף דעם מיינעם פאַרגרעבנע נעמה. דיין ריינע אין דיינע אין שטרענע אינטעלעקטן בין אויף דעם מיינעם קלאָנג. דאָס דאַרף אַליין. דער אַנגעדיינער באַריים פון דאָס דאַרף אין ביי אים לאָז דיינע. דער מיינעם אין דער קלאָנג. דאָס מוזיקאַלישע אונ־דאַרף. אַז מיזאָל דיך בעסער אייגנאָמען אונם דיינע פון דיך... דאָס אין נע־נען ביי אים נאָר אין דער מישטער תקיפה דיינע. שפּעטער — מיין אין דיינע לעבנע אויפיליגן אין „עלקע ס תמונה״, לעטל. אין בערן אין „בנא דרהבא דאָס עי דערטיינען אין לעזן אַ נעבעדיגן אין נאַפרידלעכע פון מיינע קיינע אין שטראָר. פילבלוטיגן אויפרוהיק־שטאַרקיגע דאָס — פון בעזיגן פון ביאַליק — דאָס נאָר אים אין אויך נאָר אים קיינער נישט דערקאָנען. אפשר מנאַאר אין דיינע „מרקי יקרי״.

דער קלאָנג. דאָס מיזיקאַליגע אין דיינע ליעדער איז אויי פאַלקאָם אַז בראָן שיינער בעזיגן נאָר די בעסטע ייִדיגע קאָמפּאָזיטאָרס אַז עפּאָס אַ געלאָזיגע אַז נאָכבע ליעדער. — אויי דיי עס איז אַנטקעגלעך אַז עפּאָס געלאָזיגן אַז בעסטאָר דאָס אַ פאַנאָסע. אין דאָס זאָן אין טוטיגע אַנם קלאָנג. נישט אויי אַנם אויפ־דרוקאָלן דאָרם — איז דאָך נאָר טיין מיטנע די טיגע — דיינע „הילעגע פאַרעיסיגע עלעמענטאַרקיגן״, דאָס דער אַרטעגנעם דאָס נאָר דייגיגע דערפאַר נעזאָגע. נאָר אין נאָס מון דיין אויפערייז אין דיינטיגע באַרגעטיגן אונם קעגן פון אויסגעדיקט דיין פון אין שטאָנ... אויי. נעזיגן מיר ביי מעגעלע באַזעגע אויגע מון דיינע שטעגנע באַלאָזן בעגיינען אויף אַ אַנטאַר שטעגעלעכן אַנטק דאָס איז אַבער מיזיקאַליגע מיט דיינע אַ דערפאַר. נעגיילע

אין אַ מזיקאַליגע מלעגע, ווי ביישפּיל מלך מזראַפּי דאָס יאָ עבנאַי יקראַל (נאָאַ) נעזיגן בי ייִן אַ מלך. דאָס די עלעגע מון אַלץ דאָס דיך נאָר אַנטלעכ. אַלץ ייִראַל אַנגעיס אַנאַרגעגן, דאָס מון לייגען אַן אַנטיזיגע מיטן שטאַנדיגע נעזן. נאָר אַ ביסל נאָך מון נעגען מזיזאַיגע עולם דאָס מון קין מיזיגע נישט נעזאָגע די אַלץ אַנגעס מיזיגע פאַרדייגן דאָס אַנטק נאָר נעגע. נעגעריזאַנטיק דאָס קין מיזיגע נישט באַראָגע. נאָר דאָס ריגס מון יזראַעליגע טראָנ. דאָס נאָר אויסגעגאַנגען די קרעגע אויי דרייגל אין דאָס נעגאַגן אַ באַלאָרע. דאָס אין אַנטלי אויגן דיגן באַלאָגע די אַנטעגע מון דיגע אַלטאַרגע. אַלע אַלטעראַנגע דאָס אַנם דער אַנטעגע עולם, דיי מיזיגע דאָס מון אַנטאַרגע. אַלע אַלטעראַנגע דאָס אַנם דער אַנטעגע עולם, דאָס אַלע דערגע דיי אַנדיגע נישט נאָר מון דיי דאָס מון דיי מיזיגע. אַלע לידער דאָס מון דיי אַנטעגע. אַלע אַנטעגע אַנטעגע מון דיי אַנטעגע אַנטעגע אַנטעגע

מיליונער פאזיטיוויסטער (חל אביב)

אליעזר בן־יהודה — דער פאנער פון העברעאיש אין ארץ ישראל

(אום 75 יאהרן יובילעום)

איינע פון די האנדלונגען פון ניעם ארץ ישראל און די אויפלעבונג פון העברעאיש. אנטפעפן אין די האנד, אין די שולן, אויף די רעדן פון בני־ן בין באריהמטע, הערפסט נים קיין אנדער שפראך ווי העברעאיש.

פרהזעם ווי שוין אויבן, אז אזוי איז פעסטגעשטעלט געווארן, און דער אמתן מבצר איז געווען דאס אין ירושלים א נאן דאס דאס אויסגעשריגען פון אויסוקעמפן.

סטרקיר־דיק איז דיין לעבנס געשיכטע, ווינג קינדער יאהרן רעגען אויפגע־נעלאפן אין דער ליגע אין בעת פון פונעקטען קיין ירושלים צוריק בים (אל יאפו אין פון דאס פונעקטיגן צו רעדן דאס העברעאיש דאס אים דאס אלץ אויסגעלאכט.

דאס אויגע דאס געשעפטן אין דעם דאנ. קליינעם לישוישן מעכיל. דאס פאר א פריינ־קראפט דאס אים געבראכט דערגאר אז פון דאל אזוי פיל שפאנן אין ליידן? דאס פאר א אינטרעסענטלעכע קעמפע דאס אים דעם קראפטן. לעבן־לאנג אויגען טעם געזעהן די מעגלעכקייטן אויבערגעלעבן

קיילעכע — פון דיין אין דאס אים אויגען געזעהן. ביי ס'רוב פון אנטעקע דיכטער דעמען דיקע נאמען ליידער נאר א בעקעניס אל אזוי לא נאר. נאר דעם דאס דאבן קיינמאל נישט דערגעלעבט אלס דעפליגעם. מעטריכאלעקע דער דאקטייר. דער נאטיוילעכער פלעמענאפאר מעגם אין דיכטער. דיכטעם נישט די נאכטר. נאר די נאכטר פליין דיגנם אויגם פון דיגע ליידער אזר אויגען שפאנגעם נעמאנ...

כאזיז שיקער צו אילוסטריירן אלעס דאס אך דאס דא פריכטבאר בים בעמאנטע. דיגן מען סרייבען נישט אויס לשון פונם דיכטערס יצירה. בפרט אז כאזיז נאך בעמעם נישט בעמאנט נעווארן קיין שואנער נעדיין פטילו פון אויבער אנגעדיגענט אין יידיש. איך לאז אויך אויבער פאר א היסטאריש קאפיטל דאס אויפצייל פון אלץ פילע פארטפע אין די טויזענט מעמאטיק דיגע. איך וויל נאר צום סוף דאנן אז דאס, דאס פעפיגע עפנען פון נאמל מעטריכאלעקע אין בעגליכן צו אן אנטגעלעגן דאלד. דיגן מען קיינם אויין אויך בעגרעפט דיגסם בעגן נישט דאמיגן דיך קעגן אין דענגן — אבער דיגן דו נישט דורך א גרעסער עטריק דענ — דורכגעפנען פון שטראלן דורך די הייגע בייגער. דיי דערקס פארטיכדים אנגם טיי פון די מעטע דיגנם. אין פארגליכעם דגרן פון אויר געפאנגען.

מיליונער פאזיטיוויסטער (חל אביב)

אליעזר בן־יהודה — דער פאנער פון העברעאיש אין ארץ ישראל

(אום 75 יאהרן יובילעום)

איינע פון די האנדלונגען פון ניעם ארץ ישראל און די אויפלעבונג פון העברעאיש. אנטפעפן אין די האנד, אין די שולן, אויף די רעדן פון בני־ן בין באריהמטע, הערפסט נים קיין אנדער שפראך ווי העברעאיש.

פרהזעם ווי שוין אויבן, אז אזוי איז פעסטגעשטעלט געווארן, און דער אמתן מבצר איז געווען דאס אין ירושלים א נאן דאס דאס אויפגעשריגען פון אויסוקעמפן.

סטרקיר־דיק איז דיין לעבנס געשיכטע, ווינג קינדער יאהרן רעגען אויפגע־נעלאפן אין דער ליגע אין בעת פון פונעקטען קיין ירושלים צוריק בים (אל יאפו אין פון דאס פונעקטיגן צו רעדן דאס העברעאיש דאס אים דאס אלץ אויסגעלאכט.

דאס אויגע דאס געשעפטן אין דעם דאנ. קליינעם לישוישן מעכיל. דאס פאר א פריינ־קראפט דאס אים געבראכט דערגאר אז פון דאל אזוי פיל שפאנן אין ליידן? דאס פאר א אינטרעסענטלעכע קעמפע דאס אים דעם קראפטן. לעבן־לאנג אויגען טעם געזעהן די מעגלעכקייטן אויבערגעלעבן

דער וואלטער וואלב־דעמער, וואלב־מיסטיקער. מיטן יחוס בעדיינטפעקטער בעדייטן מיט א באריסטרטן פאמעס די נייטנס קולטורעלע רשלע פון דער ישיבה פון וואלאזין, אין נעמענטער צו אזה. אין אונזער דור. האט דער דר׳ מאנטיקער אין דיין „הטהרה״ באהרטן מיט א באדעטער ליבער מעלאנכאלין. אזוי יי מען באריינט א טיעדן נאסט. די לעבנס ליבטנדיג פיגעלער פון דעם באזר שבחורה העלבן, יי דער דיכטער הייטן עס אין אונזערע פאמיליען (דבר) דערים קיין א יאר פון דער פארגאנגענהייט...

די ליבע, דער הייליגער פיער, איז קאלט (בעזאן — ווען אויס די אין אין די קאלטער הערצער פון אונזער דור. מען האט נעקענט מיינען צוזאמען מיט אונזערע מקבלטיקער אז די נייטנס הבראשיטע, נבראיטע טראדיציע האלט שיין ביים אנטצינדן. דאס פארזיכטיגט אין נעזאן דער דיכטער בעדיים העלבער פארבינדט אזא מיט דער נייטער אידעאלער פארגאנגענהייט.

עס איז אבער ניט נעזאן אזוי. אייגנס פון די לעצטע אונזער פון דעם דאזיגן אידעאליזם פון „עס עולמי״ האט מיט זיך פארטראגן דער קראנקער בעמעס נויטלעכער. בייזהייט, פארטראגן מיט זיך. אין דעם הייטן. עלעמענט לאזט פון דאנעם דער פיער אין נעקענען. דאס צו דער האט אויסל נעמאלקערים אזוי ליבטיג דאס די נאנעץ הערלס האט אים נעזען אין פארגאנגענהייט אים נאר ביז עס הייטיגן עפן.

אין נאנעץ יא יאר האט בייזהייט אויסגעטאלגן אין נעמען. מיט זיין נעמה, מיט זיינע קראנקע לענען. מיט זיין שטארקן פארגאנגענהייט פון אונזער ליבע. ביז די דעמבראנטיגע שטראל אין נעזאן א לעבעדיגע שטראל. ביז א דעמבראנטיגע פעלק איז צוזאמענגעגאנגען אין דעם שיין האלב באגריינען לאנד. ביז צו דער ערשטער פארגאנגענהייט פאליטישער בייזהייט האט הבה נעזען אז דאס נאנעץ הערלס שיינע ייזיגע בייזהייט פון אויך ישראל.

צו איז נעזען אז אויסגעצייכנעטער פאליטיקער. צו איז נעזען א קלי מוד־שרעקער, א נייטער קנעכט. צו איז נעזען א פארזיכטיגער שטראל פארבינדט אין א פריינדלעכער פאליטיקער. צו דאס נעזאט ביל אונזערע הערלמות העלבע דאס אויבערגעזאגט די שטאכיגן. דאס באריינט בעצמער לעבע שטאכיגן אין פריינדעס פעהיגס נעזען דער הייסבאריגער. ייזיגע דאס אלזאנד בייזהייט דאס נעזאט איין די בעזעלשיקע אויבגיליגע אין פעלק אין לאנד!

READ the ZIONIST REVIEW
for Reliable Information on Palestine
4d. per copy £1. 1. per annum.
75 Great Russell Street, W.C.1

א. ז. שטענגל

שלחנות אין א קליין טעלעפיל

(פרים נדפסנו)

I. בריוו פון מענדל מיט מיטרעטנס אין שטאט

ביוק הענט, אז ביר האבן קיין אינע
א טלונה מיט מיינסטאדן אינגנע.
קאלן די ניין, אויף ליטעים נעלעטער.
אין זיין נעלעטנע אז ביינגנע?

אין דאנער גנים קאב עס קיין האבן
אז אינגנע מיינסטער אז א הארבנע?
אוא שטעטליקע שטאיקע ביינאר
קאב נער אויסל אויסגן די נאנעע הינט.

נעדענקט איר אונזער טעטרעטעילס ביינאל.
די קינגיק נעדיינס ריהאט דאס ביינגן די לעבאן?
מיינגנע אים, מיין יאר, קיר דאס עס נעטעבן?...
איר הענט דאר אינגיינגנע. דאס א „ביינגר״ מיינגנע.

נעמיינט ביינגלא הערגיין נאנעע אז א „בער״.
פילא. נישט נעפילן — נאנעע ביר נישט נעלעבן;
מיינגנע אויר. ווייל אויך מיינ ביינגע — אויך מיינ מיין יאר!
יאר ביהאט אויף מיין ביינגל „מיינגר״ נעמיינגן.

די אלטע בעמעה „ישנו עם אחד״ — —
אין יעמיגר אינגר ווייל נאנעע הערן א מעגיל.
אינגר מין ווייטן. אינגר מין הערן
פיינגן אזה נעגענע, ביהאן א נאריין קעגיל —

אין דאס איז דער נאנעגר לאיר מעמיגל.
בכן קיר דאס די הענדיר אויסגעגיגן...
אין אז איר דענקלט איך נישט באלאדיגס
דאס דאר די ווילט מיט אייגר חכמה נעקלינגן.

איז דאס מין דאס מעמיגל נעזאן?
א מלחר נעגיגן אין אזא נעגליגן!
לעגנט די מיינה מיט די טיגנע קאב —
נישט איין אפר הייט קיין אין לאיר ווייז אנגיגן.

און איר א יינגל פון ריב בשמעלע
אונם דרייסן מיר זיי איך נגזאנגען
„בלבוש מלכות תכלת וארגמן".
איז אינער פאלטערעם איבער מיט שטנער באזאנגען.

מיך זעל נגעזיינגען. דער ארקידעש
כ'זאג אייך. יענן איז השלום נאך אויס אין אינגעם יעדיל — — —
דאס האב איך נישט פון כלעטענדלען קומען
פון דעם ליבן תרבות מיט מיין ליקעדיל.

דאס טיינן מיר דאס מיט די אלע שכנים
ביי עטערן ליגן די תמיד אין דער כיסה!
אין יעצט. אז מיר דערין מיט מעלקער גליך,
דאל אינער פאלק פאטע דיין צוזיגן די מרינע

דאס טיינען מן הסתם די חכמים
יענן אין דיינע הילינקע פארים די שיינע
יענן בעזיט קטנה. דערין אלע בעזיט אויף,
נאר די בעזה פון פארים דעם איבערבליינען.

אין צוייקנעשטעמעם מ'נים דאך בז טרים.
דאס איך אין מיין פארקליין־שלעם מן יענע שלאפן
אין טיינע. מיט אירע ליבע־בעטעמען תבנה
יעם נאר דערבי מאכן אירע תמו־שאפן.

איז עס דען :נפילעע המו־שעפלער.
מ'ריינען דאר מסע ביינעם קעשענעם פילע?
אין דאס אלץ די שטאפע נישט אין די אייגן.....
אין אגיזר. אז מיר האבן מיין די מאלה — —

אי. איר דענם דאר בעמעם בעלנו — —
דעם עס נישט מיין קיין מהנות נאר — שלהבות?
פ. איר דעם פארשטיין אויך מיין ידיש דאך
דאס דערם בעסם בעריגן מן נרים דתמנות.

דערינגעריק נאר אריס אין א הרה —
די שאטשאניער מיט מיין הארץ דערמיט אויפבריין! —
פס דעם לבן דעם דעם ביי מיין אנטפנען.
דאלן מיטשטאן טראגן נאנגע הויף.

דאריים אבער האב איך נעטיקט מיין שוויגן
האריבער א ריגע קאסטום אויסגיין — —
איר דאלט אים אויסיס אין א הילץ.
נאטעם מיין לבעם פאר דיין אים אויצקאדיין.

דאס האט מיר אין דיינע דאטעמע פלעגער!
אין דאס. מיטשטאנדעם. נעזאגן אין מיינע!
בילקעם אייגעם מערין. — איר דאלט מיר מחל זיין. —
אין הרין. אין ביזאס נאר אז יעגעם א טעגע — — —

דאלא. שוים. אין ציטר מכחתי,
„פרלטעגע דעדן מיר נעטען ביי מיין אנקעגען!
אין אזי ביזאס מיט מיר דעם איר ביזלי.
אין „ביזנבי" בעזאל. מיין דעדן אויינגעטעגן.

ב. דיי אזי מעקאלי בעפאליגן דיך אין דיין ביזעם שלעם

דער מיר דאלקאן. דאס מיר מעגעלי.
דאס אז אין פארקליין נלות נים נעזיקן
אבער אז קי מלוכאל בן מרגזור.
אין דיינגערעגם בלקעל מ'אז אויפגלקן.

אזי מיגן מרגן אין מיגן ביגן
אונם עדדות דאפטיליך דאגן נאגן דאי,
מ'פלאנביין־קנעפל נאר א ריגיק בי מן.
אין נאר איך מיינ — ביזעם מלוכאל בן מרגזור.

מיין ידיגן אין „נלאנגען לידיגן
אלע „ביזעגי" בים מעגיגן קיגם פארבינן,
ביז דאס ביז דגן — אז אויגעגבע לאקי.
יעגן דיך דיין מלוכאל בי דגם מיין אויסגיין.

מיגן דערגאנגען. א נעגעי לאקי.
אין מן די דיבעריקעגע אנגלעגעדיגן!
מאזי דו די ליגע אויגן מיגעגן בליק.
דיי די מלידיגי דאס נאבן מעגעגן נאר ליגן.

ביזעם קיין אנגלאנגעגי. קיין מליג.
די מאריגעגם מען מיין מיגעגן אין די נעגעלגן.
דאס דאגעגם מלוכאל בן מרגזור.
מיגיגן די דיבעגן מעגעגעי. די מ'נעגעלגן.

דער אין דער דער. א שיפערנער פרנעמער
צי א חלוץ חלילה די ערד ריזשל טרעטן?
אז א שיפערנער בעריק אין אז „לאמסטי"
א שיין בוים דעם אונטער מיינה דאבן.

אן „לאמסטי" — ווי אזוי לאמסטן מיט יודן?
אז שיפערנע בעריק ווי אזוי מטמא מצוה?
קיר אין ניסט געקומען קיין ישראל
ווי די מרעקים אויסגעזוכן דא דיין רבנדל...

דאס רבנדל ווייס דעם דיר אין דא שיקלען?
אין ווי א שטר־בעלעם א געשאנקט יעד רבנו?
דעם נאר די מצוות אויף די ערדן —
דעריין בלייבן, לעבן לאזן אין לעבן?

אין אויב די ווערטער דערין בטל.
פרייען אבער מיט שלומ־מזרח דעם בלייבן?
ווען קיר יעד אין דיין שרות דאמעדילד־שלעם,
א מעריר באלא רעפארטער! ריזשל מיט באפרייען —

„את כבוד עמדי ויהי נוחלתי",
בלייבן דעם ביישטער־קניפ. דעם פארגעזען מעריש.
אין די נילדענע קנעפ מיט ליידער —
אין די לאקייטיריש דעם ווייטגעמס שטייפן?

אין די „בשלי" אין אינם „קרעניקי",
נלות־לעבנס קאלטס ווארם ווי דיך נעמיר,
רעטקע • א שטייגן האליוואד־בילם נעדייר.
אין אויך פארגעבן קיינמאל אין פארגיר.

אין קרעמס דעם דיין עי־ילאי־יעם־פארטי.
מיט געטילען קרעפל די נאס דא דעם פארשמעקן.
דעלן דיך מיינסטאן א שאפ אין.
נאנץ פארקליין דאמאלס דעם דיך מיטן פארשמעקן —

פאמס א קליינקיט ווייטעם מיינסטער קעם?
מיט אויגלעכטן דעם דיך קרעמס אויסגעזן קעגן?
פאפארשליינס־בורג־לעך. אויף טראגט אקעגן.
א געבלאזענער שיפערנ־טאריק. א ווערלד אז ברענען.

• דער בילם־מאכער. דאס דאס פרעדיגרים „אליינער שייפער".

אבער אז א בעלעטעל. זאל לעבן.
כאטש דער א חלוץ די ערד מיט נאז אז ניאבן
ניטש ביטם דער. קיר דאס ווען — —,
אז חרטנה. מיר מיר אויך א הון דאבן...

אז. יענע בעריין־ביטן אין פארקלין,
מיינע מלכים די נרייטע חסר־מאמן רעליגיאנן,
די פראמס אין די קאמפאנע־פארטעם נכאמנן,
ווען אין א קאמפאנע־פארטעם נכאמנן.

עס פינגלען די ווייגן אין די נלעטער.
פרייען די ציין — די קינדערלעך ציטערן.
אין די נאלדענע ווייך ניטן מיט לעבן —
א פארנאכטעם מיט נבריילטע ראלאן...

אין ביים „באר" אין נעמעמאנן דער מיטלער.
פאר בעלעטען יענעם מיינעם קאמטיל צו מיקן — — —
אינם שטיינ ד אין ציר הינען. אין ליידע
א פריי־פאפלער מיט שטיינ „מייסנר־ביטנס.

שטיי מיינם. שטיי פארן — א נאנם רחמנות! —
די אויגן קיינן אויגם די אויף מיינן
הארם די הרבטהים די מיקן ניטן — —
ווערן די הינטער־טיין קומען די אויגיגן.

יחזקאל נח עדלינבאום

רב נדיה אין רב טמעם

(הנבחר שירים — „נטשאן האלן")

אין די ווערטער ראן אין פאריגן ראזהוינגרם. הגן די הויפשע רבנים
דאס נעפאנגען מיט נזרות אויף יידן מיט דער בזיון די אז אנטקעדיקן נעגאר
נאמיש אין ניטשיק. אז נעזעגן אין נזרת. אז א רב נאר ניטן אונטגען א
שטעלע אין א שטאדט ביז צו דאס מיינע אויסנזאלגן אין נעמאכן אין
די הויפשע שטאדט.

דערך דעם אין נעמעמאנן א נזרת אנדערנהוב אין די ייִדישע
קהלות. דען נאר א רב דאס שטיינים די הויפשע הערלכעס אין פארגעזן מיט
דעם מיטן לעבנען נמרא אין פסקים. אין יעד מומר נעזעגן יעד אז קאמפע
פריין אין אז פילקיגן די הויפשע שטאדט מיט די נאמאנדיק.

אין דע דאס יעד דערינער דאמאלס בעטריקלט אין די ייִדישע מעמדים

די „מאַסלעכע רבנות" ווי די מעמעס האָט אויף געזעצן אַ רב. אַ מחמר. אין בעל תּוראה. בדת בשה ישראל. אָבער אַזוי ווי דער רב איז ניט געווען אַזוי עקסטרעם ביי די רעגירונג. האָט די קהלה געמוזט נעמען נאָך אַרבעט. האָט כאָטש קיין איז ניט געווען אַזוי פיל בעקאַמט מיט די קליינע אַרבעטן. האָט ער אָבער ניט געקאָנט די רוסישע שפּראַך. און ער האָט אַנגעגעבן מיט די אַלע אַרעלע קנייטשן פון די קהלה פון האָט אויפגעגעבן דאָרזאָן „רב מעמעס אויגן" „האַדאַנער רבינער".

אייגן די אַזוי רבנים האָט געקאָנט געהערשט אַ שטילן באַהאַלטנעם שטאָט. דאָ „מעמעס אויגן" האָט געדאַרפט אַז יעדן מיטן יאָגנאָר רב. וואָלט זיין לאָזן געהערט בעמעס. און אין אַמתן. איז די ביינע ניט געווען אַזוי פיל בלבל אַז דיין.

אין די קלענער אַרט האָט זיך אין דעמאָלט שטאַרק געגרייקלט די אַרעמע באַנען. עס איז דאָמאָלט פאַרשיין געווען די „האַרשע־פּעטערבורגער באַן". אין מיטן שיין געגרייט די „האַרשע־ווינער באַן". אין אַרץ אַ גאַר קלענערע ליניע.

באַמאָל זיין אַמאָל אין אַ שטעטל זיי ביינע רבנים געווען געווען אַרעמלעכן מיט קהלה־פּרעזידענט באַר מעדזיות מרים. די רבנען געווען אויסגעגעבן. אין נאָכן נעמען געמוטעט מיט פאַרשידענע קנייטשן. די האָבן אַרץ געדרעט דעם רבנות פון אַ רב. די האָבן אַרץ געדרעט מיט די „אַנדערע" אין באַקאַנטע לעבקיים. דאָך די אַרעמבאַן האָט אַרעמעקע. אַז אַ ווייניק קיין „אַרעמע" פאָלגנס נעמען אַ עבן. דיינעם מיינע ניטע פּער זיי אין עבן.

אין בעיקן האָט זיך דער „רב מעמעס" („קאַזאַנער רבינער") אַביזאָל פאַר פאַראַכט אין דערנעם זיך מיט „רב מיטיי מיטע די דערנעם. אין די דערנעם איינע האָט מען בעראַרעס אַז נאָכן אַ נאָנץ יאָר פריים. דאָן פיילע האָבן קעסן דיינע מאַר אין לעבן האָט דאָרען אַז ביין פונקט פאַרקערט. זיי זיי דעבן. אַז אַז אַ דעלבער „נעשאָר דאָר".

רב בית, איך פאַרשטיי ניטע יאָט איר ביינע דערנעם.

רב מעמעס, אַז. יעל אין איך באַלד ערקלערן. לייט דעם אַלל תּורה. האָט בעראַרעס אַז ביין אַז רבנים האָט מיין אַזוי אַרויסגעגעבן אַ שטעקן קעסעלן. אין דער דער אַז ביים נעדיקן קאַמען. האָבן זיי באַראַרעס אַז ביין נאָנץ קעסעלן. אין דער נעבן הייבער אַז די אַרעמבאַן האָט זיך אַזוי שטאַרק געגרייקלט אַז אין באַר קאַן נעבן די אַרעמע מיט מיינע מביה. האָבן דאָך אַזוי באַראַרעס אַז ביין שטאַם ביילע.

אין אַבן מיר לאָזן זיך אויס נאָר פאַרקערעס. אַזוי דערנעם. אַזוי דערנעם אין נעבן דער שיעור. אין רבנים דערנעם נעבן דער ביילע?

רב בית, עס איז ניטע האָט זיך האַנדלען. דער הייליק איז דאָך נאָנץ מסוכן. ווייל אין דער לעבנער אַרט דערנעם. אַ „מיך מקדיר בעיוורין לבנים"...

א. לעוויטאַן דער דיכטער און דראַמאַטורג

(פון יעקב זעמלין)

נאָר זיינע דיכטער ביי אַלע האָבן אַנגעגעבן דעם אינהאַלט און די פאָרם פון דיכטן דעפינאַל אַזוי ווי א. לעוויטאַן. האָט זיין אַרבעט „אינדיווידואַל" אין אַ שיינער קאָמבינאַציע און דעם ניטן רעגעלמאַס פון דער „יידישער דיכטונג" אין אַמעריקע.

שיין דער אַנדערע פון זיין דיכטערישן שאַפן איז געווען דאָס אינטעליגענטן שיין. נאָכדעם אין שיין די פּעסימיסטישע — פון כאָטש נעמען יעדיקן טאָל פאַרגיקן. דאָס האָבן פאַרשאַרפט מיטונד פליגענדיקן אין נעמדיקן דערפיקן אינאַרעגן.

לעוויטאַן איז דערפיקן די אַ ביינעקן טיי. ער איז געווען אַ פּעליגיאָזע פון זיין אַרט. כאָטש דעמאָלט געווען אַז אַרעמבאַן אין אַנדער יעגער דיכטונג. די גרונט. דאָס האָט דאָ געמאַכן די ביינע קעגנער פון דער פאַנדיג איז. באַנעמען פון אַנדער שוואַרצאַנד. דער דאָמעסטיק ליב קרעטשמע. פון פאַרקיק אין ביינעם אין עטעמאַן.

אַז דער וועלטיקער אַרט דערשיינען אין אַזוי אַרך פון פאַרקיק. אַזוי אַבי מיינבערג אין אַזוין אַרעלע אין אַנד. אין אין אַמעריקע באַרייק דיך פאַרלעגן דיכטער. דיי בעמ ליב האַלבערן. נאָכדי נאָכ. דעם דער לאַנדן נלעמען.

די פאַרשיין די דאָרטיקן דיכטער דיינע אַרבעט פון אַנדערן. האָבן די אַנדער אין שטאַרק. נאָרמאַלעמען. דיקע לדער דיינע דיינע דיינע אין הערטאַנדיג הנעם פון ליריקער. אין דעם דיינע דיינע די די דיינע פון פּעסיאָנאַלע צייטן דיך. באַמעס יעדערער פון די האָט דיך דיך אין אַרבעטן יעדלעם אַז דיך אַרבעטן לעבן.

לעוויטאַן אַבער האָט פון אַזוי פון אַנדערן פון דיך דיכטערישן שאַפן נאָכדעם עפּעס אַז אַנדער פון אַ ביינעם אַרבעטן נעמען. עפּעס אַז אַרבעטן דיינע האָט דיך נעמען פון דיך דיך אין עטעמאַן לדער בלי „האַנדיגער".

דערווייל אַבער האָט ער דיך נעמען מיט דיין נאָנצער נרים בעת פון אין דערשיינען אין יאָר 1910 מיט דיין ביינער דיכטונג „אַרבעך". לעוויטאַן האָט דעמאָלט אַנגעהויבן פּרוּוונען דעם לעגענדאַרישן אַרבעך „אין דער פון" האָבן מיט יעדן נלאַנגען אין נאָכן פּרבעך. אין דעם אַריינגעדרייט אַ „אַנדערשטענדיגער" דער פאַרשיידענע לדער פון דער דיכטונג אַרבעך נאָכדעם. דאָס ליד פון דיכטער אַרבעך נאָכדעם אין דער אַרבעך פון דער דיכטער אַרבעך אַלס אַרבעך פון אַ טעמעלן.

לעוויטאַן האָט זיך אַזוי קנאַ סאַם נעמען בי אַנדערן מיט דיין דראַמע „מלוכה". נאָר קיין האָט אַריינגעגעבן די עטעמאַנע נעמען דער דער

דער באַקאַנטער לאָנדאָנער מייַסנער בײַם באַלאַנסירן
פיגורן דעם אומ מעלך ווי אויבן געשריבן

געפינט אויף ווי דער דאָזיקער באַלאַנס דאָרט דאָרט פאַרלאָרן

פרוכטן. אויך דאָ אין אַן אַלע דער אַרבעטן־הבטחה־ווערטער אין אַרטיקלען
פאַרבאַנדן מיט שיאַנע די נעשעפטלען פון אַנדערע יידישע פאַרלאַגן.

אַז אַלעמען פרעגט־פרעגט, אַזוי ווי ליטוויק אין „נעלעך אַזוי אויך לעבן
לעבן אין ווי דיאַלעקטאַלעמען „שלמה מולנער“ דעם אַלט אַז נעבן דעם ווייַן
ווי אַרטיקלעך אינגעווי דעם תחום פון יידישן נעשעפט. דעם נעשאַנטל פון הערלעכן
אינטערעסאַנטן אַרטיקל ביי די לעזער בעשיידלאַנען.

די פאַנטאַסטישע דיאַלעג „שלמה מולנער“ אין שלאַנגעריק נעשריבן אין
אַרטיק בילדערדיקן אין אַלע נעשעפטן דאָ די פאַרשיידענלעך פון דיאַלאָג פיגורן
אין שלמה מולנער.

דער שטאַרקער בעקאַנטער אין דער ווערלד „טיגרי הטמוק“ A.B. יעהאָשע אין
דער דאָזיקער דיאַלאָג „שלמה מולנער“ אויף ווי נעשעפט בעקאַנט אין דער בוך
„דער דיאַלאָגן“ דאָרט אַלץ אַזוי נעקומען ווי אויף דער מאַראָן דיאַלאָג פיגורן.
אַ נעגעטיווער קרעפט פרעגט זיך אויב אַז ווייַטערהין. אַז אַפילו די אַלטע
פיגורן ווילן אין ווייַן לעבן קלאָר אין די אַנדערע אַז אַמאָל פון ווייַן ביי
דערזיך.

לעצטלעך דאָרט אַנדער אַזוי אַז באַקאַנטן ווייַן ווייַן אַרטיקלען נעשריבן.
ביי אַלע אין דער ווען פון דיאַלאָג פיגורן נעבן לאָנג אַמאָל אויף לאָנג ווי
אַן אין דער ווען פון שלמה מולנער בײַם פאַרגעדיקן פון דער אַרטיקלעך
אין דער דיאַלאָג דערלאַנגט אַזוי נאָר די אַרטיקן דער פיגורלעך פון ווייַן נעבנט.
דאָס דערלאַנגט דעם קוק פון ווייַן אַלע „שלמה מולנער“ אין דער פרעגער פונם
פיגור פון דער נאַטור.

אַז לייענען אויך נאָר אַזוי אַ ווערך די נעשעפטלען פון דער דיאַלאָג פון
שלמה מולנער ווי נעלעכלעך פון מעשיה בן יוסף אין מעשיה בן דוד.

דאָרט דערלאַנגט נאָר אַזוי די נעזר פראַקטיש בעדת שלמה מולנער דער
בעל־ווילדנעס אין נעזר דערלאַנגטן פונם חלום אין דער ווערלד פון „מולנער
ישראל“ צו קומען פונם דאָזיקן חלום אין דער נאַטור נאָר דער נעזאַנדער וועלט.

אַ לעצטלעך אין ווערך ווייַן מאַנטיקע דיאַלאָג אַנטפּלעקט נעקומען די אַן
אַרטיקלעך ווייַנער פונם אַ חלום נאָר ווייַטער נעקומען אין ביי דאָרטן נאָר
פון אַלע דערזאַמען ווייַן אַנטפּלעקן אויף אַלע דעם נעבנ.

מיין נאָמען דער מוטער־
אין אַנדערע פאַרלאַגן
אַ נייע בוך פון יוסף הלל רעזניק
קיין 21 שילינג
אַז באַקומען אויף דעם אַדרעס:
M. LEW, 2, Medland Road, N.W.11.

י. ש. מרבש

„טיין מאמע ווער מיטי אין אנדערע מאמעס"

פון יומטוב הולל לעווי. לאנדאן 1940

איין יאָר אין ווינער - יומטוב הולל לעווי אין אן אמת'ן ווינער ווינער. דאָס הייסט, פון פאַרמאָגן אַלץ די מדות, דאָס באַגאַבונג־קריגן אַן אמת'ן ווינער. פון פאַר־מאָגן בעקיל. פון פאַרמאָגן פאַמאָיִיק. נור דאָס אַ ווינער מאַך נישט אין נישט בכלל פאַר דער מדרש פונם דאָרף. דאָס הערט אויך שטאַרק פאַרמאָלעטיקט פון אַ טייל יידישע פאַמעס. אמת'ן דעם דאָס פון פיר נאָר אַ באַזונדערע זכות. דיין פאַמעס אין דיין לעבן דאָרפן אויס באַמערקונג אַ טעמע. דאָס איז דיינע אייגנע פון די הייסן נעמען פונם יידישן לעבן. די פראַגע פון נלויבן אין די פראַגע פון דער באַציאונג פון דעם הייסן יידישן דור צו דעם פריידיקן איז שייכות מיט נלויבן.

אַם די פראַגן באַמעסטיקן אונז אַלעמען נישט נאָר אויף אַ דיין בעפאַרע־טיקן אופן. נאָר מאַקע די פראַקטישע פראַגן. די אַ פראַקטישע ענין פון אַלט־יקר לעבן. צו אַפילו פון לעבן אין טייטש.

פונם אַנעלמען מדות אין מיט דעם דאָזיקן מאַטעריאַל האָלט אַ ווינער. די י. ת. לעווי. ווינער נעראַרטן ביזן אויף דיי. אַרטסטרעקאַטיקס פון דער יידישער ליטעראַטור־קריטיק. בטרם נאָר. אויב נור אין מקום. די מיר טיקן אייגנס פון די הייסן־נעבאַטן נאָר אַ יידישן שריבער. דאָס איז - צו שרייבן אויף אַ פאַלקסטיילן אין פאַרשטעלן אמת.

אַם דאָס איז אַבער. ביז הייסן נישט נעזיכן דער נאָל אין דעם די מבה דערשען איז נישט לייכט צו באַגיינען. איז דאָס אַבער בכל אופן אַ רמז אויף אַ בעזיכן הסקרים צוטאַנד אין אונזער ליטעראַטור־קריטיק.

אויך מיין דערשיינונג נישט צו דאָנען. אַז די ווינער פון י. ת. לעווי איז דער־הייבן אינגער יעדער קריטיק. אויך ווייל נישט באַזונדערס אַז מען קען נישט אַפּרוקסימאַטיקן הסרונות אין זיין שאַפן. מיי בעטיק דער ריינקיט פונם ווינ־טערשן דאָרף. מיי בעטיק דער קלאָרקייט פונם ווינטערשן נעראַנק. דער שריי־בער פון די דאָזיקע שורות. דאָס איז דעם פיר אַליין עפּעס צו דאָנען אין דעם עס. אין זיין גייט. אויך דאָנ.

אַבער אויב מען באַטראַכט. דאָנען דאָס פאַרא מיר דערק אונזערע נעמאַ־ליטיקע קריטיקער שרייבן אין לאַנג עפּעלן „אַפּאָנעלנען". פון מען זיך מיידונגען. פאַרוואָס די אַרגאַריט פאַפּרנען. דאָס. לעצטלעכסט. דאָס די אַן אַר־לעבן יידישע בוך אין אַן אינטערעסאַנט יידישן אַ יידישלען באַראַקטער.

י. ת. לעווי־ווינער ווינטערנען דעקען אַבער אין זיין אין דער טיפסטן עפּס יידישע אין נישט נאָר — פאַראַלעלן־יידישע. ווייל באַפּעמיס אין אונזער ליטע־ראַטור אַ עקסיסטענץ. זיך אַז דערקלאָרן אין דער תוך. נעראַרטער. אַלטער. יידישער הייס אין — אַרטאַפיציעל באַנוט. אויך אונזער ווינטער. נישט נאָר

דער דאָזיקער שיטה. אַבער י. ת. לעווי. דערלעבער דאָס נעמאַן ווינע קרעטע פיטערלידער נאָר פון אַ אייגענע בעטרעכטער יאָר אַרויס. פון אויף אַ זיין דעם נאָר עפּעס אַנדערס. עפּעס פאַרשיידן.

מיטות פון פיטעלע נישט נאָר אויף נעבות נאָר אַ פאַרבאַנדענער. פאַרשאַר לעבער דערלעבן. דאָס דאָס נישט אייגענטלעכס קיין פון פון פאַרן אַנטפער ווי. י. ת. לעווי. קעמפן אין דאָנגלעך ווי. פון דאָנגלען פון. אַן יעדער יידישע. אַן יעדער יידישע. אַן אַ יידישע מאַמע. דיין קעמפן אין פאַנטיקעטן אַלץ יידישן מעמעל. אַן יידישע מאַמע־מאַמע. אַן יידישע מאַמע־מאַמע. דאָנען מיר שרין נעמאַן אין דער יידישער דיכטונג. דאָ אַבער פיקע לעבעדיק אויף דער דאָנגען אין די בעקאַמאַס אויפגעהאַלטן אין אייבערגעזעטן. אַז אַזוי כאַמאַ אַביסל אין יעדע יידישע הערטן.

דאָ דערשיינען דאָנען אַ אַמאַזאַנ. יעדע אייגענאַמען אַ אויטיל. אין הגם די אַמאַזאַנ אין לובי דעם הייסטיקן דור ווינער אַ מער. נעזאַמיק. ליגט אַבער אין דעם אַליין אַ אַפּאַזיציע בעטיק. מיר דערן לעלי־שמות נעראַר. דאָ מיר דאָלען. אין אויב דער ווינער אין מדרש. אַז

„די קינדער אין דיין מיטי

יעדנס מיטער אין דיין שיטי".

לאָזן מיר אונז דערלעבן עפּעס דערין אין — דער קנ ווייל. קען ווי אַנלעכנען אַ ראַשי דערקען.

אַז דער מאַרגינער ווי דאָס ווי אויסגעגעבן אין אַ מיטען אַנבי. אַז מיר דאָס ווי אַנגעגעבן אין דיין אמת'ן בחיות. דאָס בוי אַבאַל מיטיק דערן אין אַז דערלעבן מען דעם ווי מען אויסקענען אַזוי. מיטער אַזוי עפּעס. דאָס דאָנגען דער ווינער אַזוי די דערשיינונג אין אַ מיטען מעגן אין אַ מיטאַלטערלעכן אַזוי.

„דער מיטען ליגט אַט. אַ נעלן יידיש.

אַ נאָר נישט פאַרגעטיקט שרייט אין מיר —

אין דער דעם אַז פונדעסטן דאָס די מיר.

דאָס מיטאַן נישט פאַרגעטיקט דער מיטלער יידיש".

דערנייט דאָרט נעזיכן פאַלק אַז מיטען. אַז אַזוי די דערשיינונג אויסיקן אין לעבנס ווינטערנען דאָס. דאָס מען דאָס אַבער אַנגעזיכן מיטן נאָמען „מאַמע־מאַמע". בכל אופן אין דאָס ביי אַזוי נישט באַזאַנדערס. עס בליבט אַבער אמת'ן אין אַן אַ מיטן מען דער יידישער מען דיכטונג. אַז דער ווינען מען די ליטער מען י. ת. לעווי אין נישט נאָר אַ ריין מעמעלס־מאַמע־מאַמע. נאָר אין אויך אַ מיטער. אַ מאַרגינער. אַזוי ווי עס נעמען ווי נאָר אַ יידישן אויך אַ מיטער. אַזוי ווי עס נעמען נאָר אַ מלוכנס ווי אַנגעגעבן. דאָס אויך אַ מעמעלס אַנגעגעבן מען אונזער אַנגעגעבן אַז מען אונזער ווינטערנען. דאָס מיר דער מיטל „ווינען נעמען"...

דער אַנגעגעבן. דאָס דער ווינטערנער חלק מען י. ת. לעווי. ווינטערנען אַנגעגעבן ווי מען אין אַ ווינטערנער מעכנה. אין דעם בעלען מען אַז אַלט־יידישער

שטוב. פירוש דערצו, אז דיך לעזן אין שטארק דיכטערישע טיף לעזן קודש־
ריקן יצירשפר. דערפיר נעהמיך לעזי אז יעדע ליטיקע יידישע ליטעראטור. דאס
האבן טעקיים נעבוקן די ליטעראטן שטרעבונג אין אנדערע ליטעראטור, אז באי
נעבן דאס מער יצירשפר פון דעם לעזן־קודש־ריקן טעקר. דאס איז אליינע יאר
צריך דאס אין דאס נאר אנגעזען פאר א חטרוק. אפשר כאטש לעזי אנדערע
אנגעד די דאס יצירני. אפשר טרעפן בי אין אנדערע בשטוב. דאקטריק יידיש
אז עדיף אין אז אנדערע קודשע פון לעזן־קודש. אבער טאיז הבנר א טיפ
פון פאנעטיקע כוח אין פון לעזן לעזיכטיגן קודאוס אז קענען טריבן טראפנן. אין
שטיזיק. ז' די דאיקע.

„אין קי דאס נשמטנס נעקנטסנקרן, דאנס
הדבקים — אין דאס זיי א קינד ניך בעטיגס,
קס דאס אנס דער בוים נעזיגן די בהים.
די פרשות טיס בלוטיקע הנין נאטריגס...“

אם די נאטירלעכע אין כמעט יי יעלבטטאטיגנלעכע אריינדרונג אין
נישע פונם לעזן־קודשדיקע יצירשפר. נאר פון נאכבע פראגן. פון פטיקים. פון
גליינערטלעך. פון שטיקלעך תפלה אכזמה אין דער יידישער ליטעראטר. אם
די פרוגאנישע פארטיגונג פון רעליגיעזע כאטריגן אין פון א רעליגיעזער אמ־
בעטערג. פון אנדערע אלטער. אנדערע אריגינער יידישע בוים דער ליטעראטר
יעלם אין בוים ליטעראטר כאטריגן. אם דאס את מיי פון אינטעלעקטיל־יידישער
בזב. מיי א באמונדערער אינטע. מיטמת רעדאיגירן יעדן צוגעמירט דעם יידישן
ליד ביינ אין נאר ביינינגע בחתונ. רעדאיגירן אין מען בוים מיטת די כטמת מעם
יידישן ליד. אין אינדאפנאפיגן אמיגיליגיגע. אינטעדאגיגע אין אינטעריידישע
מע נעמה.... אז אריב מען דעם נאר אמאל קענען ריין דעם א דעמאקראט
פון יידישער ליטעראטר אין פון יידישער ליעדאשאפט בכלל. דעם עס נעמיגס דיך
נאר אין זכות פון אלע פון אינטלעקטועל פון יידישקיס אין ליבער ניטס צוליב
די ליעדאריגע בעטאנדערגעגנס. פיס יעלכע פיר דאבן באכטאמאלעגס יעדער
דאמענגאלער ליטעראריגער מעדע אין יעדן ניטעס היגעל אין דער אינדאנע
אינער ליטעראטר. י. ל. לעזי שטיגס אבער אויף דער פיס פון יידישקיס.

אמת. פון א מעכניש־ליטעראריגן שטאנדפונקט דאלט מען דיך נעקנטס
מטרוכה דין ביגן ליעבער. אבער בעסער נעזאגט. דאלט מען דיך כאדאגס
אנבייזיגן אויף אינ. מיטמת עס איז בילנ. אז דאגס. דאס קר. גלינטמס דיך
אויס שטראכלנד אבער ליעבער. אז דאס ניטס צוליב א מאנגל אין דין נאר
לאנס. צוליב א חסרון אין דין שטראכלנדן הוס. נאר צוליב א נעדיטער נאר
לעסיקיס. א נעדיגן ליטעראריגן הסטרות. דאס אין שטארק אנדערס
באדס ביי יידישע אנגנס. דעם ביי אויך אז דער מאנגל מטמעטנ....

אז. דאס הסטרות. דאס דעליגיגע אז מען דאל נאכאכלעגיגן יישס אין
נעאנס. דעריגן אין ביזאמס. אבי מען בעדענגס נאר אויגס דעם אנגעיגן נע־
דאנק. ביי דאס ליטעראטר אנגעל. אז דאס מכהיגיגן מען דער אינער אין אנגע־
אנגעטר ליטעראטר אנגעס אין אבער ניטס קאמבעגיגנס. אין לחלוטין אנגע־

לגנים. מיטמת אריינגעטיגנס א נעדאנק אין א ליד. ליטעס דער יינגע אים
אויסגעבלעזנס אין א באמטיגנער אנגעגאנגענער. „אויל־לעזנגיגער
שיגער אנגעס. אנדערע יאלט מען דאך נעמענס ריין אין אויגן; אין א גדיר
מן בשל „שיגיג ליעבער“ ווענן מאנגן ניטס מער. די אנדערע אויגנגיגע
טיגן...

לחיאוך דערער נעגענען ווי ביי י. ל. לעזי שטיגט מער די נעמן. דאס
דאגן בעזיגט אויף דין ליעבעריגן כוח אין דין אנגעגיגער קאמבעגנס. אין מען
דאס דאגן דעם ניטס אריינגיגן אין א דעגאליגן אנגליז. אין ליגל מיר נאר
דעליגיגן אנגעגיגן אינגיגע טעגן. דאס יעגן — מיין ליין אנגעל —
אנגיגן ליגנגן. מיי צוליב ליעבער שטראכלנדער ביטיגיס. מיי צוליב ליעבער
נעמטליגער מעליגס. מיי צוליב ליעבער אנגעגיגן מן.

אם. לגנגל. ביי שטיגט מען דין נאכבע „די אינגיגע מגיל“

„...דער ניגט. דאס קאן ניט דאס דאגס ליגנ נעגענען.
דאס דאגס. דאס עס קאן ניט נעגענען דין ניגט...“

דאס דענען אין ליעבער אנגעריגנער קנאבעגיגנ ביגנגיגס. אנגער נאר
אנגעגיגער אז בעגנס קלאנגיגס אין ליעבער אנגעגנגער. נאנגעגיגנ ליעבע
דאס דאגיגס:

„...אלגנ אויך דעגן. דאס מיין דאגן נעגיגיגן.
אלגנ אויך שיגיגן. דאס מיין דאגן נעגיגס...“

עס נעגענען דיך ביי לעזי א מי אנגיגן. אל ניגס דאס אינגעלגנען אנגעס
אין קודשע. ווי לגנגל:

„דין קול איז נאנגיגיגן. מען דאגיגס עס נאר יעלגן
בעגן צו איז בגיגס א עגן.“

דעם אין דער ליעבעגנ „דין אנגיגיגי דאגן דיך אויגעגנגנגס אין אינגע
ליעגנגיגיגס. אין דאס אבער א בגיגיגנ. א מיך ליעבעגיגיגס. אז אנגעגיגנ
ליעגן ליד. אין יעלגן דער ליעבער ווייל אנגעליגנגן נאר דין אנגעגיגן. דעם
מיגי — א „מיגיגיליד“. אבי ווי עס קליינגס אויס דער מעגנגס אין דעם דאר
ליגן מאנגס:

„אינגאל בין איך אין דין ליגל
בעגיל אריין אין מיגנס מעגיגס
נאר דין אבגנגס דין נאנגיגיגס...
מאנגס! ביזאיך ליגנס דין המכמה.
בילין ליד נאר א מיגיגיליד!
ליעבן! — דאס נעגיגנס דין אנגיגיגיל...“

„דאס נעגיגנס דין אנגיגיגיל — דאס איז אנגעגיגער אנגנגס. נאר נעגיגיגנ
אינגס מן די אנגאנגנגיגן ליעבער. אנגאנגיגן אין ליעבער נגנגס דאס דער
דעגליגיגס. איז דאס ליד „בגיגיל“. דעם ליעבעגיגס מגיגער מיגאנגס דעגן אנגיגיגנ
דאס דער מיגער דאס אנגנגיגיגן „איך א נאנגער דער“. צוליב א מגיגיל נע־
דאנגיגיגער מיגאנגס. דאס איז די מיגיגאלן מיגאנגיגיגן אין אינגעגיגס. אבער ווי

נאַנדנס. דער דיכטער, כמעט ווי איך וואָלט ווי ליב צו אַנדערע וואָרט אין אַן די־
יידישע אַרבעטער:

„און די מאַמע ווינט מאַר ווייַנק,
וואָלט זיך בײַ דער דאָרף דערוואַרט,
אַכ! וואָ, וואָ וועט מען נעמען —
ווי בלוט — אויף אַ אַנדערן יאָר!...״

אַ שטיק פון דיכטערישער כאַראַקטעריזירונג־קונסט. אין יענע שטעלע, וואָ דער דיכטער שיינט דאָס אַלץ מיטאַ, בעת אַן ווייַנק שטעט ביינאַכט אין מאַרגאַנט ווינט אַ בליי־בליי, ווינט אויגן אַן — דער וואָרט:

„ווי אויגן אַן דער דאָרף דערן וואַכער בלויר.
אַזוי שטיל, אויגאַרגנס מאַרבלוט...״

דאָס איז נישט קונסט. דאָס איז מאַנטשעט קאַנדרעטאַציע פון אַ נאָר ווינען שטיינער.

עס מוז נאָך באַווייזן דער אַנדערן אויף אַזעלכע אַנדעלעך. ווי „איז נע־קומען צײַט שבתי״, „שיר הנשרים״ און אַנדערע אין דער גלייכער מאַרש. דאָס דאָנען, ווי איך בין מיר מעגלעך, אַ באַראַשטעט אַזעלכע אַן ווינען „פרינגען שבתי״. אָבער ווי דאָנען נישט. חילילה. פון די נעמיקע ווינען אַרויסגעגאַנגען. דאָס דאָנען אין דער צײַט נעקומען אין דער יידישער גאַנצן. נאָר אַ טייל אין גליקלעכע אויסנאַרישונגען אין ווינען נישט. אַז אַזוי. טראַכטן מיר זיך בײַ נע־ווינען אַנדעלעך. וואָלט ווינען נעמען נעמען. איך אַן וואָלט נעמען ווינען. מיר מיינען. אַז דאָס יידישע ליד וואָלט באַרייכערן נעמען אין אַזעלכע ווי־מער אין נישטיקן ווי אַנדערן אין ווי. אַן אַ נעמען. דאָס וואָלן אויף אויף אַז אַריינגאַלן אַזאַן אויסנאַרישונגען דאָס יידישע מאַרגאַנט. דאָס ווינען דאָס אויבערגעלאָזט בײַ אַנדערע. אין דאָס וואָרט אין אַנדערע אויסנאַרישונגען לינגוויסטיק, דיכטער וואָרט מיר נישט קיין בילדלעך ווינען־אויסנאַרישונגען, אָבער מיר וואָלטן נעמען מאַרייַנגען אַ בון מבוך פון ווינען אויף אַ נעמען. אין ו. ת. לעווי דאָס אויף פון כלי אַנדערע ווינען אַנדערלעך אַנדערע בעדערעך.

אַנדערשטאַנד וואָרט דאָס דערלעבנס דערן. אין ו. ת. לעווי דאָס אַ זונדערלעך אויגנבלעק אין באַראַנטעריסטיקן נאָמען אין ווינען לינגוויסטיק. אויך אַזוי נעמען דער קלעבן אַ ווינ דער דאָנען אין ווינען. אויך אַ נעמען אויגנבלעק אין טאַרגים דער דנעמעלד אין אַבראַהם ווינען. סוף דאָנען־נעלדן אין דער מאַנאַם אין. אין דער ווינסטיק. ווי לעמעל. אין דער אַנדערן „ווי נעמען אין ווינען דער דאָנען נעמען יאָ־נע בעמבנעמעלן אַנדערן:

„איך זע אין ווינ מאַנאַר, אַ ווינ, ווי אין ווינעל.
אַ ווינ אין דער גילדענער ווינענער קיינ,
אַ נעמען אין די זון, דאָס נעמען אויף אויגן ווינעל.
נאָך נעמען די זון אין בעדן. דאָס מאַרגען...״

אַנדערן די דאָנען אַנדערן, אַנדערנען נעמען לעווי אויגנבלעק דאָנען:

„איך זע ווינ אין בעדנען בעד. די דאָנען קיין ווינען.
קיין מוח, ווי מיר מאַנאַנען אַנדערלעכער ווי...״

די דאָנען אין ווינען באַווייזן זיך אין יענע ווינען. דאָס אַן באַלט דאָס נאָ־ביפעלן אַלץ אין דער ווינענער אַנדער. נאָר ווי ו. ת. לעווי אין דאָס קינגאַל ניטאָס די אַנדערן. אויגנבלעק אַנדערן. מאַנאַנדערלעך. אַנדערלעך נאָר אַנדערן נעמען אַנדערלעך. דערלעבנס אַנדערלעך. דערלעבנס אַן אַנדערן אַנדערלעך אַנדערלעך אַנדערלעך. אַן אַ נאָמען אַן דער אַנדערן אַנדערלעך אַנדערלעך. אַנדערלעך אַנדערלעך אַנדערלעך

יוסף הלל לעווי (צייכנונג פון ייחזקיאל שטיינבערג)

יא. אין דער באַרי דיסקוסיע -איין נאָמען דער מיטאַרי פון יוסף הלל לעווי דיי דאָס דיך בעגעגנט דאָס יידישע האַרץ. דער דיכטער האָט דיך געפירט אויפגעגעבן דיין האַנט ביז אַז די דיכטונג וועגן ביז אַז די מיזעס אין סתרות פון יידישער אמונה אין יידישן דאָס, אַז פון דער אַנטוואָרטן דערפון אין דערגרייכן. דאָס דאָס דיך נאָר ווייניק. אָבער דאָס פון דער דאָס דער טייטש ביז אַביגור אין בלי שום פּשט וועגן. אום צוגעטרוי אַ בכבודיקן טאָטן אונטער יענע יידישע פּאַסנען. דאָס דיכטער לידער דענען נישט נאָר אמת'דיק שיינען נאָר אויך אמת'דיק יידישע.

דער באַרי אויסטער לטעראַטור דיסקוסיע אין קיישינעוער

פּראָפעסאָר א. א. יאַבאָן

אינגער דער דיסקוסיע -דער הויפּט פון באַרים קאָן

-פון אין אַ אינטערעסאַנטן פאַרדיקלטן האַנדלונג אין אויך זיי נישט קיין שום מיינונג. באַרים באַרים פאַרשאַפן דאָס פון די דיסקוסיע דער אויפגעריכטן נאָכדיקן דיל פון דאָס נייעם אין נעבנט. די דיסקוסיע דערפון אין די יאָרן דאָס אַזוי אַזוי נעמען באַרים דער אַ באַרים.

פון די אילוסטראַציעס צום „בעסטן" — ז. סאַמאָ.

א מאר ווערטער אויף די פרישע קברים
סון מנחם באריינא און ז. סענגאלאוויטש

1

איינע נאך דער אנדערער דרעהן די דאך אנטקעגן די אויב־בשורות, פונקט בפריינע פלוצלונג נעמען ארן ז. סענגאלאוויטש אויף שויס — נעבעשלעם. איינע נאך דער צווייטער, ווי־לאנג־הייס, די אויף שווארצע פליגל, פלאטערן אן די זינגטערע ווערטער, די מאר אויגיקע דאכן די בייגע פרעמדערע בשורה קרעכץ. דערנאך מרץ הערבערין אן ל. שפירא.

נישט נאר אויף די בלויזן, אויף די נעשלעכטריגן, דאס בלייבן אין דער ווערבער יידישער לעבענסקראפט. מיטן פלוצלונג ווערן אויסגעריסן דערן מן אר דעלנע נרויסע פרעמדע פרעמדע. אויפלבן אנטערבילבנע ביסבייגר. דאבן מיר יעצט שוין אן באקלאגן — נעם אז טיל מער!

יעדער אינער אין די אינגארטיקים און בארינטיקים, יעדער אינער אין זיין דאגיקים און ווינטיקים אין אנדער ווינגבארגעם טאגן, נעמערים אן די ווילן. אויף דאס אנדער קולטורבוין דאלם זיך נאך. און אז איך אינגאל עס בפקיטס אויפלבן מיטיגע קלבע אנדער מיין נעבן מיטאבער און דאקלדיר קאר נעבוי. ביינגערן דאר די הערבעבר מיטראיף מאר מחר, דאבן זיך נישט עמעבע ביינע נאטור־כוחות מיט־בארטראיר. אנטערגעזאבן אנדער. בוין ביז בום יסוד...

אז דעם ביזן אויסראבן דאס אז נעסטען איבער אנדר אנדר. אז דעם מיטעמען אויסכאב און די מיזיר־אויסבאיטיגע לבערער פונם ריב מנע און ריב בוין אנדערע ביינטיקע שאפער, אז דעם ביינטיקן בעבאל דאס נישט אז די א קלטיקע מנגה און די בערב אויסבאיטיגע לבערער אז אנטריבאיטיגע. אבלם די מבע אליין נאר אויף אנדו אז. די א ביינע נאטור־בארבם אנד אינ־נאבען אז מארטיליגן — — —

די לבעבע אינ־בשורה אז דאך נעם די מן דיבל אנאב. די מיט א האפטי אינבערן דאס.

2

בנעם איז נעזען א ביינר אנדיגן און אנדער מאריגער דבערנד. שוין דער נאבען בנעם אז נבעזן ווי אן נבעזנד. אז אנדער יידיגיגיגן אויב. שיאבנד.

און דער בעבבע מן מאבאלער אן נאבראבלער נבפלבלירן אז אר נבעמען דאס א ביינר מנעם לומיגן בריגן און דער מריבשנעם דאבאנ אן אז נבעזן מן די בריגנע. מן די יינגע. דאס דאס נבעזן דעם אבבטראבנע מנרר נאר מראבלבנאיגן ליד.

בם אז אין נבעזן דבעלם נאר דאס. דער יידיגער מראבלבנאיגר. אז אריים מן ריגע מראבלבנאיגיבערשיגער. דער יידיגער מרבנאב. בבנעם דאס אין „נבלבנר די ביינע „נאבאיגבער, יידיג אז אין

מער נישט נבעזן אין בריאר־מטול נאבן מבניל אין „האבראבי נאבן אזי מבלינבב — די יידיגע נאבנע אז אין מער נישט נבעזן. אין בבריגע דבלבאבבגיגע, א מלאבלילד בז באליגן די נאבאבבע ביי־נאבע. מיטאב ד אין מבכילר־אינבבלינבם ריבטבריגם אן בלבן. דבבבריגם אויף דער ביינע בנעם דיבבבן אז די ייגע יידיגע נאבנע אז אין אנדערע ביינע יידיגע נאבן נאר דאס דאן בז נבעזן. אז אויך בז נבעזן נבעזן. אין אנדערע מחבבגות אלץ נאבראבינבער. דין נאבנע אז נבעזן א הבטרה־ליבבנבן. מיטן מרבם אויבן הערם. א יחידים דיך אויפיגבן דיך בבקל רם. אזי אן דער בייגר מער בלבם. נישט נאבר הבטרם דאס מבן נבבלבם. דאס דער נאבראבבבבבגם דין קול בגיבנ.

אן דין דיבבבנ דאס מבן נבבלבם. דאס מבן אויפיגבנבבגם דין מריגן דיך. אן דאס אין נבעזן א ביינר נאבר אן אנדער נאבלבר בבבלבראבבבר יידער **אבבגיגן — —**

אן מבנם בפריינע דאס. אן מנם מבבב דבראיגיגם א ביינע אבבגיגן. אן אן אינבבנ. אן דער יידער יידיגער בבבר.

2

אין מנם יבבן דין בבך „פרילן. „ביבבל ריבבבר. „דער ביבבר דאס מנם אינבבראבבם, בי מנם בפריינע. דער אינבבלבבם. דער מבן בבבבבם. דער אבריבל מן יידיגע אינבבבבבבם דאס נבבבבם ריבן בחדרי חדרים יאבן לאבר אן אויפלאבן ביינע אינבבבבבבגע דאבינבע יבבבע. — אבבבראבים אנדבבבבבבגן דאס אנדער ביבר לבבבראבבבר — אז ד. בבבבלאבינבע אנדבבבבבבגן דין נאבבע לבבבן מנם דין בלינ מבבבבבבבבבלן אבבר — בל הבל אנדן יבבבע ריבן אינבבבבבבגם דאס „אבבבבר. אזי אן יבבבר בבראבב. דבבם אבילי דבבם. דאס דאס ביינבבבע דאבים אז אינם מרבבר בבינבן. דאס בם אנדבבבבבן אן בפריבבבבבן.

דיי דאבבן אן די אבבבבבבבבבגם בבבבלבר די „ביילבגר בילבבר דין מנם אינבבר יאר בבבבלבן בבבבבבבבבבגן. דבבבבבבן מנם נבבבבל דין „אבבבבבבבבבבר, אן דיי לבבבר נישט אינבבראבבבבבבבבבב

אין קיין שום מיטל צו אויפהיטן דאס אין דער אלגעמיינער אויפגעהיצטקייט פון דער צייט. אין דער צייט פון אלגעמיינער אויפגעהיצטקייט —

ליד? מיט אונטער טולינגדיק באמען פריינדליך?

איז אבער נעבעך נעמען אז כ'וואל די נאר זען אין אייגנליק, די יונגע פאמעלעך, תיכף דאמעזאמרב. און דערינען כ'וואל יענע איינגעבאסטע „איינע אייגן שפינדל" — — יא, פונם קטיליין האלטן־דיך פריים. און די פלאנגע האט די דאס דיזעלבע קוויל אויסגעבאמען! און פרי פלאנדיק איינגעלאזן מראגם די דיי. — שטענדיק יי אין דערלאזן. — אויך בלאזן אויסגעטיבעדיגע אייגן־פאלגן.

אין אייגנליק האט אך די קינם נעזען. ביי איר פאטערס דא. אין דערינען נישט אבגעגעריסן איז אונטער יענע פריין דיבטונג. אין דיי פון אונטערע פריין האט די דיין דיי אייגע פון דיי. אין די דאס דיין נעבעבאמען דיי קרית אין רבקה אין רחל אין לאה.

א פו אנקלעג דיי איר דאס אונז אויבערגעבליבן. פו אונטער די קאפעס אין אנקלעג פונקען דיך אויסגעפאלגן. דאס איז דאך דער דאזיגן אין אונטער קינם אין פיר דאנען עס מבה בו דאס פיס אונטערע אויגן איז עס דאך דער דאזיגן אין דער ביכן פו אונטערע דערבאנד דאס טליינדיק פיס נעגיטערס.

ל. האכשטיינס באגריסונג־רעדע אויסן יובל־באנקעט פון „לשון און לעבן"

תמימבי פאריינצי. הבריס אין פריינד!

די „נאלדענע קייט" האט מיין לעגנדאריסקי רבי י. ל. פרץ צית האט אנגעהויבן שטיין אין דאריקן. איך בנוליאנא'כאס 12־ אין שכנות מיט מיר נאך האט נעהאבט בנוליאנא 14. אם די דאיקן „נאלדענע קייט" פון יידישן שאפן גיט דיך איבער אלץ לעגדאר. דאס יידן לעבן אין לידן אין דאס יידן רידן. קלאנגידן אין האבן ליב יידיש.

די דאיקן „נאלדענע קייט" גיט דיך איך איבער לאנדאן. איבער הייסער אלץ. דאס בטלענע רינגלעך פון איר — א פאר טעלינגעפעס. אינגעגעפעס איבערגעלעבט. דער האלץ האט לעבעדיק יידיש הארץ איך די בריטיקע אנגלען אין קנעטן פאר יידן קינם בטעם גיט „בגול אין ביר".

די דאיקן אנטדיקן יידישע יידן — דיגלעך פון קינם — אפאר בין איך איך א קליין רינגעלע — ביקען דיגם א בדיפן יום־טוב. א 10 יאריקן יובלר.

10 יאר „לשון און לעבן"—דאס ביינם 10 יאר „הארדליבאר". דאס ביינם 10 יאר האט. בטעם אן מבעיריס. דעם שטיינדיגם בארן פון יידישן לאנדאן. האט פאר אין נאכם אין אויסבאפעלקטן שטייבצוריקן פונקן. ביינגע דיגגעגם דאס דיגן „יידישע אחריות לעבן".

אין בעריקדיגדיק. די דאיקן „לשון און לעבן" יידן. די אנגרי. האפנגי אין דער בדבר. האבן באריין א בחדש. אין בעגעם די דער בחר־גדול אים יום־כפור. אין בית־המקדש באר דער עבודת. — האבן די באריין אויגיס

אויגעגן בטלים אין דיגר קאמפרעסנגר אויבגעגן. דאס אין בעגעם א הילינגן קלינגן אין א גאן גדול. — אין האבן בעגעם א בריבגעם אין א פאנגיגן באר יידיש אין בעגעם הארץ אין דיטשעגלאנד. אין האלבן הארגעם פון דיגר אויגעגעם אגעם אין האלבן לעבעדיק. פון דיגר אגעגת אין בעגעם. דאס שטיידלדיק בעגעדיק יידיש הארץ אין דיגרעם הגעם אין אויגעגן.

תכר בעגת עבר האט ביי אכאל דעראלדיק א ריז. דיין אשטערבער אויסגער האט אים פאריבערגעגעם א ביץ באר טיך אין נעדיטשעפעל אייגי געקעגם אגם אין בגים אריין. איך הייס דער אלר דיגם — האט דיך ביגם נעקעגם אויסגעלאזן אין אויבגעגגעשלאגן דער שטאנדר — איך האבן א דאגער באר יידיש. דער בעגעם בעגגר אין „לשון און לעבן" אויגר באגעגן בעגגר אין.

„נאדיא פונם אריבערגיר — האבן א דאגרינים שאריבערגיר. אין א באר דעגדיג דאגגן אכאל באריבערגן דער בעגגן אין בליינן אגגעם. אבער הייגם אגגם באגן אין אויסגעגגן אין בעגגר אין „לשון און לעבן" — דאס בעגגלדיגן אין באריבערגעגן בעגגלדיגן בעגגלדיגן — א. ז. שטיינבאל!

בעם קומם אבער איך א דאגרינגער יידישער אין א תחינה יידיש בי די אלע אויבריגן טיגר אין בעגגר אין דיגגעגגעגגר אין דער באגיגגן „לשון און לעבן" בעם דאס דער בחר בעגגר בעגגר אין דער שטיין.

איך באגריס אויך דא אלע דיגר דאגרינגן אין גיין אויגגעגגן בעגגן אין איך בין דיבער. אז בעם באגריסן איך אלע יידן אין אריינגן אין יידישן לעבן — אין אונגער בעגגר־לעבן. איך דערלעבן בלויגגן יידן ריידן אין שאפן איך דער בעגגר יידיש.

ל. האכשטיין

„אשם אין דעגטן"

(פ. לעדזאר באלעגן)

דאריבערגעגן די „פריינד אין יידישן לעבן" לעבעדיק דאס בעגגן „אשם אין לעבן".

דער בעגגער רב מעגגער.
א יאר. אן אויפגעגער.
אין לעבן איך אין לאנדאן נאכ אין,
אין לעבן בעם אמגגר.
אין בעם דין הייגגר
אין „בעשאנק" אין בעגגן „בריק־ליין".
אין בעגגן בעגגער בעגגער
א „בעגגן בעם א בעגגער"

מאַרקוס בוך

אַלטשטעט טיליאַנסקעס

(אַ פּויעם פּאַרשן)

הקן אויך בין אַלץ נעשאָרן דרייסנען יאָר. האָב אויך גיט נעשאָלן בין הערן
לייענען די מגילה. דאָס פּויעם קלעבט מיט דער מעדיה. און די הערלעכסטן
האָב אויך יאָ נעלייענט. און די אַריינשפּילונגען האָב מיך אויך נישט נעפרעגט.
ווייל אויך האָב נעלייענט. אַז בעליב דאָס האָב מיר נאָכן אַ אַריינשפּיל פון
אַלץ אַנעטיקע המנים און פרוים. האָב הערלעכס אונז אַריינגעשריבן דאָס לאַנגן
גלות. און אויך האָב קיין טעות נישט נעטאָן. נאָר די מגילה האָב אויך בעשטאַנען
מיט נעשאָלן בין הערן לייענערינ. ווייל אויך אַלץ דיך מיין טעטאַרק באַלי־
ריקס. ביזאַרף נאָר באַמאָנ אַ נאַמען בלאָ. און בעסן דאָס רבנוס פון עולם אַז אַ
יידישע מייזל פון נעשאָרן הין ביי אַ אַלטן מנהג. און בעליב דאָס פון נאָ־
ראַנטיקס הערן האָט אַריינגעלעגט אַלץ מכל הקנסות. און אויך אַלץ הערן
קעטאַרק באַרבריטלט. און ווייל הין באַנגער צית אַלעמאָל ווי ביי מיר בעסן.
און אַלעמאָל האָט אַז נאָט דאָס דיך אַנטראָטן דערפאַר ווייל אויך ווייל נישט בין
הערן די מגילה. האָט עס אַבער נישט נעטאָלן. אַבער ווייל דייר ערנען באַקע
פּקים נעשאָרן און נאָט האָט מיך נעענטראָפט.

טרעפט ווי אַז מיין מעגער צית האָט מיך נעטראָפן אַזוי אַז איך בין
בלוט. אַז איך בין ווייטער. וועלכער האָט נעשריבן אויך יענער ווי עפּעס הער־
בער עפּעס אויף אַ נאָרן. אויך האָב ווי דאָרטן באַרעמלט מיט מיין אַנטער
נעדיקערער בין עפּעס אַן דער נאָכן. אַז נאָרן מיר אַריינגעפלעגט מיט מיין אַנטער
אַרים. שיין נאָכמאָל בין אַרייגער.

קין שרעקעריקער בין אויך קיינמאָל נישט נעווען. ווייל אַ בין אַריינגעלאָגן
אין אַ קריסטלען נעכער נישט ווייניק פון בייקלעכס. אַז איך שלאָג מאָנ
פלין ווי אַז וואָלד בין נעמען אין דער נאָכן. האָב איך נעזען נישט ווייניק
פון אַנטער הויז. אַז האָב כיהאָב דער נעגלעכן. אַז ווייטער עפּעס איך אַז בין
הויז פון אַ דער טעטאַרקער באַרבלעכן האָב ביקן פעטיק האָב ניטרעס. בין אַזוי
טער צית מיט מיין ווייטער בריוער אַז מיט מיין עלטערן בריוער. האָב מיר
אַנט אין עטאָס בעפעלאָן בריוי באַגראָבן. אַז די האָב שוין באַגראָבן
אַ ווייטן וועלכן עס האָבן נאָר כדי נעזאָגט. אין דער מיט ווען די אַנטריקן
ווייטן האָבן ווי נאָכגעלאָן אויף די בריוערס אַז אַנטער די נעזן.

אַז אַזוי ביינגליק אַזוי אַז מעגער בין אויך ווייטערנאָכן דער אַלטן
ביינקעלס. דאָס נעזעגנען אַזוי. דאָס שפּיגאַל. דאָס הקנס. די קאַלטנ־שאַל.
האָב בעזאָס נעזאָגט אַז ביינאָס אַז ווייטערס דאָרט בעזיס. דאָס האָב ווייטער נאָר
דאָרטנס ווען די האָב נעלעבט. כיעס אַזאַנגען די נאָרן. אַזוי־אַז. עטאָס
אויך אַן מיט מיין אַז האָב אויך אַזוי אַזוי אַ אַזוי אַריינגעזיקלעט אַז אַ אַזוי־
אַזוי באַגראָבן נאָר דערנאָכן אויך האָב דיך דער אַנטאָרן דערפאַרן. ווייל אַז

אַזוי שוין אַזוי „אַזוי הויז הויז",
דערנאָך דיך נעזינדל. —
דיך נאָכנעגן אַזוי הויזל. —
די הייזן די יידישע נאָס.

אַזוי קריכן דיך דער „נאָכנעגן"
מיט יידיש נעגאָנגן, —
אַז „בעלעי דאָרטן אַזוי אַ „נאָכנעגן",
דערנאָך אַז דיך „באַנאַנגן".
בעגאָס אַזוי אַ נעדיקערן,
אַז קריכן דיך מיט „רייגנען אַזוי „דאָנגן".

דיך נעגאָנגן „מיידיי"
אַז אַנטאָלן, די אַ „לידיי",
די דערנאָס אַזוי קיין יידיש נישט נעגן.
די קריכן אַזוי אַ הויז,
אַ ריז. אַ לייזן.
אַ „לאָרי" אַזוי אַזוי דיך. אַז אַ „נעגן".

נאָשן אויך ביינגער נעגנעגן.
דער דיך דער אויפן נעגנעגן.
אַ כלל־נעגן. אַ ביינגאָס.
דער נעגנעגן אַזוי הויז, „גלוי"...
די קינדערלעכן־ אַלייזן.
די אַלייזן אויגן אַזוי דאָס „אויסן"...

די דאָרטנס אַזוי אַזוי הויז.
דאָס גיט די קיין נעגנעגן.
אַזוי. אַז דער לייכטן „נעגנעגן"...
דאָרט בלייבן עס. דאָרט שפּרינגען עס.
דאָרט קאַלט עס. דאָרט טרעפלען עס. —
דאָרט קריכן עס דאָס נעגנעגן אַזוי דאָס בעגנעגן.

אַזוי בייגנעגן נאָר. חלילה.
פון קיין ... „פיקאַרילי"
„אויפגעגנעגן" בייגנעגן „בריקליין",
אַזוי בלייבן דער אויפן נעגנעגן.
אַזוי קוק בי ווי ווי נעגנעגן.
דאָס בלייבן דאָ נעגנעגן
אַלייזן...

יעגער צוים אין בין אזוי אין שטאם נעשטארבן פ שיילעכן יידיש אויף דעם
בקי מען דאס אויסגעריפנדיגס. דאס מען נעזאגט אז די קרוי דאלם די גיס
אין ביישבם גיים די אויגן-מען אז די דערזעק פ מאנסביל שלעסם די אים אין
קבר אריין. אויך בין נעגליבן עטיין אין דער פ פארצייטנעלטער לאנד. אין גיס
נעזאגט דאס אז נאס. ייל מאר מיינען דאס אויך יא מדיא נעזאגט. דאר אויך
בין מדיק צום מעמטר! מען דאנען אויך בין נעקטמען! דאס ביישבם הערדיגן
נאמנס פ עטערנע נאנד. אין דאנים ידאלגן די מדין לאנד נעגליבן. אין דע אויך
די נאר אויפן דעק באדיג בין אויך מדין אין דערזעק. מכלל אויך דאס דיך אויב
נעשטעלם אויף קידוש-המם. לייגן דאס אויך נעקטמם. אין אינגעדיגס נאר
אויפן דעם באדיג. ביישבם פ נעזעגן דאנן הדיך מעמן ישראל אין בין אויפן
נעגליבן דעם באדיג מיקדר מיגס נעזעגן נעזאגן לייגן. קרשם אויך דער
ביישבם מיך ביים נאמנס. דאס דאס דאס ביך נאר דער דערזעק. בין מיגס
דערגליבן אויגס. אין בין אריינגעגאנגן אין מעמן. אין נעגליבן ליגן אין חלעת.
אין ביישבם נעזעגן דיגן פ דאנטאר. אין ביישבם נעדיגס פ לאנגן גיגס בין
ביישבם ביך דערזעגנעגס. דיגן אויך בין נעקטמן בי ביך. דאס אויך נעזאגם.
פ אויך דאס נעזאגן אלטעגעגנע מיליאנטערס אין די דאס ביך נעזאגלם. נעמען
מיגס ביך אין קבר אריין. אויפגעגן נאנן מדי אין מען נעזאגן אויף אויר קבר
נעזאגם תהלים אין מחילה נעגעגס.

קטמנדיגן בדיגס מען ביים עגלם. מרגעגס מיין נאמנר אין עטנב. אבראנגס
דעם בלעבערס יייב. יעגלכע אין נעקטמן בנמן דעם נאמן פר יאל אין מחל
דיך מאריגאנ די דאס נעכמן ביישבם מטמרק אינגעדיגעגאנגן ביין דיך.

אמר ווי די דאס בנעגאמבם דעם קיגמן מען אויגן בי מרי אין די דאס
דיך מטמרק מאריגאנגס דעם קאנ אין די אינגעגן מגולה מאר דעם אין
נעזאגן בי נעמען דיך אויר יאלם מיר מחל ביין ביגס מיגס.. אויגן מגיי.

מיין מאמער דאס אויר מחל נעזאגן אין דאס אויר נעדיגן ביין אויגן.
אין מיר דאס בי נעקאגם בי דאס דאס מיר נאס נעגאנגן מאריגאנ אויך בי
גיגס הערן ליגנען די מגולה. מיר אויך בין מען דער מיגעל נעלגען פ דאר
מיגס קראנק אין בגם אין דעם כלעבערס ייב דאס מען פ נאמען נעזאגן
-אלטעגאנגע מיליאנטערס. דאס מלעגם מבגני אין קבר אריין פ יי דאס
בי. די אויך אין דער דאר הערן ליגנען די מגולה.

עוין דערשינען

„דאס בוך פון לעסטערונגען"

פון לעם ענגיל

פ באשרעבונג פון עקזעמפלאר — פריין זי שיליגג

דאס בוך קאן מען קריגן ביים „מאראר ארגס", אין בוך האנדלונג.

מעשה „לאמפערזומאי"

פיזיקער פ. ב. קאמענד

בזמן אייך דאמאלדיגן ריין אויב אין דאס פאריגן פרין בריף אין דעם
מאגזיגאר נעמען מען „לאמפ אין נאנגר.

אין פרעגדאנגס מיגס ביגס מען דעם פ ב. ר. דאראנגן. דאנגעגיגס
מיך מטמרק דאס אויר דערלויבם דאס אויסגעגן מען אויגר הבראנגן מאר מאר
ליגמרגנגן אין מאנגע מגמאלן קאנן דעם ידיגן פריבגר אין מאנגע מרק
מארקיגס. יעגער מביגמטיגר מגמגס דאס דאס נעלייגגן די ב בריף אין
דעם מגמגמגגגר אין דעגגמגגר מגמגס „לאמפ אין לאנגן דאס ליגגן אויגן די
מגמגמגיקיגס מן אם די מגמאלן.

אין דעם מגמגמגגגר בריף אויגיגס דער ד. דאראנגן נאנן דעם אויגי
לרוק אם גיגס אנדערס נאר מרק מארקיגס דאס דיך. -ברגמגי נעגען אויבער די
-יעלם דערגאלגריגס אויגמר. דאס דאס דיך דערזאגגן מרגאלן אין אויך
ישראל. לאנדאן. מגגאמ-אויבגס אין אנדערן לנדער" אין דאס „די מגמגמ
מאריזגולם מאר ידי". באמגבי מיגס מגלגגן דאס אויגר דערזיגן דיך בלויז.
„אם מרק מארקיגס איז באמגבגן פ אלגראנס מן נאמגר.

אין דעגגמגבגר ב. „לאמן אין לגנגי מרייגס דער ד. דאראנגן מן בגר
ליגן אם מארקיגס דאס נעגנדערס דעם נאמגן אין ריין קאמגדיגן. אם מגמגס
אין די מגמגגן „אריגיגיגר מן די הדשים מגרין אין אמריל דאס דיך נעמאלן
די קנדערגיגן מגמגס נאמגן. אמגר ידאלם דער חגיגער דראנגמגדיג ד. דאראנגן
נעקאגגמ ריין פ ביסל מגר מרגאגי אין מגריגיגן מרגאלגן נעגגיגר אין דעלגן
נעגער „אריגיגיגר דאס אין נעגאלן נעגראן. אין מגרגראמריל דערגיגנגן
מן נעגען „אריגיגיגר.

אין אויב אמיגל דאס דאל ריין אגגר מן ריגן מן אם אין נעגאמגן נעגראן
-קאמגרגדאגגר אויף נעגאגן מגן מרגאגן?

די דאס ריגגן באלגאנ מיגס ביגגר מגרגאלן נעגן. ריגגן מן מגגגלרגאגגר
באלן די נאנגלגגגן. דראגאמגדיגן אין מגרגאגן. נעגן די דעלגן נעגאגן אין
קיגגער דגגם ביגס מאגגן פ ביגגלן „בילגן מגגגלרגאגגר מן באגגלרגאגגר
די אין „פלגראגאנ מן נאמגן.

דער קלאמגרגר מאל אין בגראגר נעגרן „ביגאר אין קלגאגגראגר.
אגגיס. פ קלגראגאנ מן מגגגאגרן! דער ד. דאראנגן דעם אגראר דאגן מגגל
מגיר אין מיגס אין איך לגנ נאר. אין מן פ מגרגגגר מאל אין כגאנגס דער
מגגגגר ה. ר. ריגגן דערגיגנגן דרגי ביגגר אין אלץ מיגס נאמגן -מרגאגגר
כאמגגר אויגגר מן די ביגגר אין מריגגגל דערגיגנגן מיגס 1 יאר מרגיק
אין קיגגער מן די מרגגגר דאס דיך ריגגן מרגגגרגן אין די דגגרגאן. נעגאלן
גיגאם מיר מרגגגגגיג פ נאמגן.

אגגיס. מן דער דראנגמגר דאס אגגגגגיגס די -כאמגר-רגגגר אויף דעם
-קגגיג מן לאמגגרגאם. מגגגלין נגגס מר אויס די נעלגגגגיגס מאר פ ביגל
מגגגגגרגגלגר קגגס -אריגיגיגר. די דיר דגגגן אין מגגגגגן אין מגרגגגגר

עס מיט „דאס גיט לעבן" דאס מיכלומרדיגס „מרקעטינדיגס" צו זיין דערנס
נים „לעבן" די דאזיגקייט מיטאס פון בעזונדערלעך קאמרעטס פון די יידן אין פולין.

איך אויך בעסט מיין יא דאס דאזיגס „מרקעטינדיגס" דאזיגס איך נים ביין
זיכן פון פאזי דיינס מיט אין פולין; איך קענס עס רעפרעגן אביזעלך געטעטר —

דער פאקטס איז א גאנץ פסיכעטר. טרץ מארקיס דאס אנגעפרעגן א קאר
נעריג יידיש פון די שטעטעלך אז פאזיבעטיגן די העלדן אין האנדלונג דאכן נים
די פיזיקעלע שיכות צו דער פיקעטס פון ד' דאזיגס. אין מארקיס דאס מעלך
דעמס פונקט ווי יענער אנגעבער פרייבער אין דראמאטורג צו נעבן דאמאר
נאמען קי ווייל. אז די באזונדערע דערלויבנים פון ד' דאזיגס.

די דאס דיינען באקאנט מיט די שאפונגען פון מארקיס דעלן מן
הסתם אנטאגן ווי תעאטריש פיזאיש ווין. צו באזולדיגן מארקיס אין טלאנ'
יאנעדיגן. נים אנדערס ווי שון דעם ד' דאזיגס. דראמאטורגיע. פונדאס
אנגיס מארקיס דעם באיזיסן פאנגס אין דראמאטורג אויסגעגעלט נאנעריאל
אין קי דאס ווד אנס נדראלעס „מרקעטינדיגס" ווין אויף ד' דאזיגס מעגעס „מיס
נעגעס אין נעטעגיגס".

אויך די דאס קענען דעם באזונדערע יידיש פלעכט'נעפאנגר אין ווין
פון ווין קלאסיגן רעפערטואר אין ווין ניוא פון אנגעדיג מארשעגלעגנס
דעלן מארקיס אז דעם ד' דאזיגס פעגעס אויגן „אביזעלך אנגעגעמס
יאלדן דאזיגן קיין טלאנ נים נעמענס. די קריעגעס פאקלעגען פון די מאנ'
דעד בעזונדער אזויגיגס. דיגן א שפאר ביזל הנבער ווי די אזויגיגס אין
לאנדאן אזויגיגס בעגאמאזיגס. בעם פיס א מאר אנגעגלעגנס דערמאנ' מיס
אייגנס שטעגעלס עגנס. מארדאס דאכן דעפלן אין פרעמאן מיס נבעיגס ווינע
דערקלערונגן אז „לעבן אין לעבן" דעגן די „מעגאה לאמבעדיגס".

שטעגעל דאריף ווין אז מסדעס ווך בי ווין — אז א רעזאלטאר פון א
דאנדעל דערגאלס א פריי... ווי אין דעם אייגן דערגאבנס מאל מיס א מעגאה
ווינס אכאטע קענען אז אנגעגעגעס יידיש פרייבער. דאריף מען לעד הסתת
אבערגיגן דעם פריד אז דעם אנגעפאלגענס אין דעם מאל אז מארקיס.
אין ווך אנגעגען. אז ווינען די באזולדיגנען אמת אריבר שקר! אין מאר'
לאנגען ווינע קאסעגפאן אריבר עכטעגר. אין דעם מאל אין דאס מיס נבעת
נבעגאן — די פריי ווינען מארעגעגלעגס נבעגאן אז דעם ווין מין מאר'
קיגן אריבר ווסקן. אויך קענס דערפאר קיין נעגעת מיס דאסן דאס די טיגן
אויך אויך מיס אביזעלך הער. אז אין ווים אין דעם מאל מיס קאריגס.

אנגעליך, דאס אויך אויך נעגען די אויסגאבע פון „נייע לעבן" דאס די
ווסקן קריקלערונגן אין הערגן נעדרוקט ווי דאס אז ווינען אין אויער דאנדעל.
אויר דאס ביזל עכטער קריקלערס אז אויר דאס די אויסגאבע מארלאנ.

ניין ווי שטעגעל ב'אז מיס בלוין נעגעד אפגעוויגן דעם כבוד פון אויער
דאנדעל אויר מיגס אויך אפגיגן דעם כבוד פון א קאלעגע שייבער קענ
פארלויבערונגן אין אנגאפל. ווייל ווינס נימס מען אויס א אנגעגאפ ווי אויער
שכן אין ווינ אין מארגן — ביי אויך.

אן. וואנטרעטאנ

קלאראַ טייזעלס

די יידישע באַנד

עס איז א באַהערטער פאַרגעניגן צו הערן אַזעלכע א קינסטלער. נים
דוקא ווען מען האָט אים פאַר־אויגן נעמען אויף דער בינע, נאָר ליטעראַר.
נאָר אַ ביכל ווען מען נעמט דערפאַר ווי די אַזוי דער קינסטלער האָט געשריבן
די אַזעלכע יקנע רעדן.

קלאַראַ טייזעלס האָט בלי נים נאָר אַזוי אַרויסגעגעבן אַן בוך אַזוי ווי איז דערשיינען
מערנס נעדרוקט אין נעמעטער ווערטער דורך אַן אַנטליקבאַל וואָס די האָט נע־
בויאָן אַ סך אויף דער בינע אין אייגענע דורך אַזעלכע קלענער אַזעלכע אַזעלכע
מען דאָל אַזעלכע אויר קריגן אין נאָמען אויסגעדרוקט דעם באַדיטן אין יידיש
געשאַפענע קלאַנג.

קלאַראַ טייזעלס אין „פאַנדיגנ בע דאי" זעמען מיט אַלעקסאַנדער אויער
אין פאַטריאָטישן דערלעבנס

נים מיטגעגעבן דערלעבנס אין דאָס ג'ידישן

תבל על ראברין ולא משתבחין

אונטער טעם מיטלייד צום פלעגלטן פון די צוויי באוואוסטע רעכטער מנחם באייטא און ז. סנאלאזיטש — פון ווער אונטערן האט די יידישע קולטור־ארבעט אן לייטפאדן געליפן א גרויס פארלוסט.

פריינט פון יידיש לעזן
קאנט אן זעגן

אונטער פיאנאס מיטלייד צו אונטער אריינגאנג אן קאלטנע א. ב. קייזער
אן פיי צום טיש פון ווער אויגנבליק זיין אלטער

קאנט אן לעזן
פריינט פון יידיש לעזן

א. ז. אטכאלי ז"ל. אויגער פון די טאלאנטפולע יונגע הנרקאוטנע
שריינער און ווינטשפטנטנס. שטאמט פון לאדזיר. געשאפן
לעבנס און יהודים.
פון אויסדרוק פון טיפן מיטיר פיל דאנק דאס פון יונגע ווינטשטבים
א. ב. שטאנגר, ויר יאנב י. פרידמן

פון נעטראגן דורך די ידיעות פון דאס יונג פארזיכטיגטס לעבן פון מיין
קאנט א. ז. אטכאלי ז"ל ווייטערדיגן פון אונזערן מיטיר.

בקרוב פון

שוין דערשינען
„דער מעשנר פון מאיים קאן"
פריין 15 שילינג
פון באשטעלן אין בוך האנדלונגן אן ביים מאנער:
M. KATZ, 85a, LORDSHIP PARK, LONDON, N.16

ביי אנדרעסירן ביטע אדרעסן:
ZEVI ORNSTEIN,
106, Eton Rise, Eton College Road, Hampstead, Primrose 1173.

לשון און לעבן

חודש-שמונאל פאר ליטעראטור, טעאטער, קונסט און טעלטער

נומער 4 (הקמה 111) צענטער יאָרגאַנג אפריל 1949 לונדון

רעדאקטירט פון א. ג. שטיינבערג

אינהאלט

קרב אמת שנת תש"ב. די באלאדע פון לעמבן טרטריל. בתם נאם פון
ד"ר שלמה רבינאָוויטש-קאַנאַרעוויטש 1
די בנות ישראל באַפרייטן די 6,000,000 — מעגיס פון ד"ר יעקב קאַרני 5
בדרך חיי (פראַגמענט פון א פעסטבוך פון ד"ר שלמה רבינאָוויטש-קאַנאַרעוויטש
אויסגעגעבן) ..... אברהם מרדכי ביקעלס 6
ארץ ישראל באַפרייטונג. (מאַמאַר פון א רייזע) ..... ד"ר. יעקב י. פיקעלים 7
פרקלעך טעג (דערציילונג) ..... א. ת. טרקנ 11
מיט קינדער פון א פאַרשטערטן צייטן פלוכט און נחלת
(לידער) ..... לעאָן קאַגאַן 15
נחמיאל. דער פלאַך פון שלומי (ליד) ..... פנחס קאַרני 18
דער הייסער (דערציילונג) ..... ביטריס בעקערמאַן 21
עדב טרילינג מאַנטאַן ..... א. ג. שטיינבערג 27
הייליק בלעטער און די יידישע נעסיאָנאַלבלעטער ..... אריה. פנחס שאַר 31
בלעטער די אייגענע מאַרד ..... שמחה פעגעלזון 35
א מרדכאַנטאַם פון דר. הערצל ..... מאַיר טרעגערמאַן 38
לעבנס מסה (מאַלאַלאַר) ..... יחזקאל נה פרידמאַן 40
אין אייגענע און בי אונז אויסגעגעבן אויף (פון דער אייגענער ארבייט פון
י. ל. פרץ) ..... אליהו פאַלקאָוויטש 45
די עיקר „נקמה" פאַר בריטיש ישראל — יידיש ..... הערש שיאַלאַר 48
אויסגעגעבן פיעלטונג (לעבנס דעם בעגען ישראל פון
„לשון און לעבן") ..... י. בינסטאָק 50
פון בריף מאַכאַנעקעסקעס פון ישראל יחיאלי ..... י. ה. לעוי 52
לעבנס דעם בעל הכל ביזן ביטלער ..... ב. שאַלמאַן 57
דער יידישער האַנדלעקער (ליד) ..... אריה. נאַלינעקין 60
די ווענטערן פון דאַנצאַרב (ליד) 61
ביכער אין קאַנאַדישן רעפאָרמ ..... ש. 62
די יידישע ליטעראַטור פון נאַכקריעג 64

פריז: 1 שילינג און 6 פענס

אבאָנעמענט:—10/6 פאַר א יאָר
אין אייראָפּע:—5 דאָלאַר א יאָר
1/9 פאַר א פאַרבן נומער

אויסגעגעבן פון דער פאַרלאַג
„לשון און לעבן" נאָטינגהיל קאָרט (13-129) לאָנדאָן, W.1.

„די צייט"
נעגרינדעט אין נוסח פון
מאָרדיס מייער

די אייגענטע יידישע צייטונג
אין ענגלאַנד.
(בשעת רשי סלחה —
די אייגענטע אין אייראָפּע)

ירושלים
ליטער פאַרלאַג באַלאַנס
א בוך פון 140 זייטן
פון
א. ג. שטיינבערג
מיט בילדער
אין קאַסטאָן
אין אַן אַנטוויקלונגס
אין ווייסאַנד
פרייז: 7 שילינג און 6 פענס

פיאַסאַנאָרע-קאָנסערטן
אין דער
אינטערנאַציאָנאַלער-ריינג
28 קלי סטריט, לאָנדאָן, W.1.
יעדן דאָנערשטיק 7.30 אָוונטס
און
יעדן זונטיק 5.30 נאָכמיטאָג
טעטן פאַר
אינטערעסאַנטע באַלעטרעסקע
רעפּעראָאַרן לעקציעס
אונטער דירעקטיון פון אַלעטרעסקע אַלעטרעסקע
ליטעראַטורן און אַלגעמיינע פראַגן
יעדן אינדיווידועלן יעדן אין דער
אויסגעגעבן פון ארבעטער-ריינג

Printed and Published in England by the Naval Press, 129-131 Cavell St., London, E.1